

En plattform för internationalisering

Vidareutveckling av Internationaliseringsutredningens förslag

En plattform för internationalisering

Vidareutveckling av Internationaliseringsutredningens förslag

Universitets- och högskolerådet, oktober, 2021

Kontaktperson: Anders Ahlstrand

Omslagsbild: Scandinav/Nicho Södling

ISBN 978-91-7561-092-4

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattande förslag.....	7
Summarised proposals.....	9
Arbetet med regeringsuppdraget	11
Uppdraget	11
Genomförande	12
Internationaliseringsutredningens förslag	15
Utredningens behovsanalys	15
Utredningens förslag till plattformens syfte.....	16
Utredningens förslag till plattformens organisation	17
Utredningens fyra samverkansområden	17
Olika förhållningssätt till EU-frågor.....	18
Plattformen ersätter Forum för internationalisering	18
Utvecklad behovsanalys och kompletterande utgångspunkter.....	20
Förändrade förutsättningar	20
Existerande nätverk och samverkansfora.....	21
Utlandskontor – ett begrepp med flera innebörder.....	22
Myndigheter ska samverka	23
Samverkan för bättre förutsättningar.....	25
Utgå från fyra samverkansområden	26
Samverkan för strategisk internationalisering.....	27
Samverkan för att informera om Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande	34
Samverkan om internationell omvärldsbevakning och analys	38
Samverkan om att förbättra förutsättningarna för mobilitet	43
Skapa en tydlig organisation	47
Fördjupning av utredningens förslag till organisation	47
Plattformens formella mandat och uppdrag	49
Plattformen organiseras i styrgrupp, arbetsgrupper och sekretariat.....	50
Forum för internationalisering läggs ner.....	67
Referenser	68
Bilagor.....	69
Bilaga 1. Sammanfattning av remissvaren.....	69
Bilaga 2. Genomförda dialogmöten och hearing	73
Bilaga 3. Möjliga fokusområden inom arbetsgruppen för mobilitet ..	74

Förord

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova har tillsammans arbetat med regeringsuppdraget att vidareutveckla Internationaliseringsutredningens förslag till plattform för internationalisering. Arbetet har bedrivits i en gemensam projektgrupp. Det har i sig varit en manifestation av det som plattformen för internationalisering ska åstadkomma, nämligen myndighetssamverkan för att nå ett resultat som en enskild myndighet inte ensam förmår.

Drygt två år har gått sedan Internationaliseringsutredningen lade sina förslag. Utredningens grundläggande analys av betydelsen av internationalisering av utbildning, forskning och forskningsnära innovation samt behovet av samverkan har förstärkts. Förutsättningarna för internationellt samarbete och utbyte förändras snabbt. Den gröna och digitala omställningen samt effekter av pandemin, Brexit och återgången till tydligare auktoritära regimer på flera håll i världen är gemensamma utmaningar. Samtidigt växer nya samarbetsformer, till exempel inom ramen för det europeiska universitetsinitiativet (EUI) fram. De sammanhang som myndigheters, universitets och högskolors internationaliseringsarbete verkar i är komplexa och berör flera politikområden.

Den myndighetsgemensamma projektgruppen har tagit sig an uppdraget genom att utgå från Internationaliseringsutredningens analys och förslag. Den har genom samverkan och i dialog med lärosäten och övriga myndigheter vidareutvecklat och konkretiserat utredningens förslag om organisation och innehåll.

Förslaget utgör god grund för att starta en plattform för internationalisering som innebär ökad samverkan kring deltagande myndigheters uppdrag att stötta universitet och högskolors internationalisering.

Eino Örnfeldt
Generaldirektör
Universitets- och högskolerådet

Sven Stafström
Generaldirektör
Vetenskapsrådet

Darja Isaksson
Generaldirektör
Vinnova

Sammanfattande förslag

Universitets- och högskolerådet (UHR), Vetenskapsrådet och Verket för innovationssystem (Vinnova) fick i mars 2021 uppdraget att tillsammans vidareutveckla Internationaliseringsutredningens förslag om att inrätta en plattform för internationalisering.

Internationaliseringsutredningens förslag utgick ifrån analysen att förutsättningarna för universitet och högskolors internationalisering är komplex och att den påverkas av flera myndigheters verksamhet. Det är därför viktigt att berörda myndigheter samverkar för att verka för goda förhållanden för internationalisering av utbildning, forskning och innovation. Den analysen har också legat till grund för myndigheternas arbete med uppdraget.

Myndigheterna har gemensamt arbetat med uppdraget och står tillsammans bakom förslagen i rapporten. Förslagen sammanfattas i följande stycken.

Det etableras en plattform för internationalisering av högre utbildning, forskning och innovation, såsom internationaliseringsutredningen föreslår.

Samverkan inom plattformen ska skapa bättre förutsättningar för universitet och högskolor att bedriva internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation vilket gagnar såväl lärosätena som samhället i stort. Synergier ska eftersträvas mellan olika politikområden och mellan högre utbildning, forskning och innovation.

Samverkan ska utgå från de samordningsområden som Internationaliseringsutredningen föreslog: strategisk internationalisering; informera om Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande; internationell omvärldsbevakning och analys; samt förbättra förutsättningarna för mobilitet.

Plattformen ska organiseras i en styrgrupp, arbetsgrupper och ett sekretariat där myndigheter, lärosäten och andra aktörer kan delta. Myndigheterna Svenska institutet (SI), Universitets- och högskolerådet (UHR), Universitetskanslersämbetet, Vetenskapsrådet och Vinnova får i uppdrag att skapa plattformen genom regleringsbrev.

I styrgruppen deltar, förutom de myndigheter som skapar plattformen, också en forskningsfinansiär, företrädare för tre lärosäten, som utses av SUHF, samt SFS. Styrgruppens övergripande uppdrag ska vara att utforma och leda plattformen för att koordinera myndighetsstödet till

universitets och högskolors internationalisering. Ordförandeskapet roterar mellan de myndigheter som har uppdraget, med start från UHR.

Fyra arbetsgrupper föreslås initialt:

1. mobilitet,
2. Sverige som kunskapsnation,
3. omvärldsbevakning och analys,
4. ansvarsfull internationalisering.

Arbetsgrupperna ska ses över efter två år. I arbetsgrupperna kan ytterligare aktörer utöver dem som får i uppdrag att inrätta plattformen delta. Längre fram kan fler arbetsgrupper skapas.

Ett sekretariat som stödjer styr- och arbetsgrupper inrättas gemensamt av de myndigheter som har uppdraget att inrätta plattformen. Sekretariatet samordnas av Universitets- och högskolerådet som också är värmyndighet för plattformen.

Plattformen finansieras med de 3 miljoner kronor som föreslås i forsknings- och innovationspropositionen. Medlen fördelas mellan de myndigheter som får i uppdrag att inrätta plattformen.

Plattformen ses över efter tre år.

I och med att plattformen etableras upphör Forum för internationalisering.

Summarised proposals

In March 2021, the Swedish Council for Higher Education (UHR), the Swedish Research Council and the Swedish Governmental Agency for Innovation Systems (Vinnova) were asked to jointly develop the Internationalisation Inquiry's proposal to establish a platform for internationalisation.

This proposal grew from the analysis that conditions for higher education institutions' internationalisation are complex and affected by the activities of various government agencies. It is thus important that the relevant agencies cooperate on promoting good conditions for the internationalisation of education, research and innovation. This analysis also formed the foundation of the agencies' work on the task.

The agencies have worked jointly on the task and all support the report's proposals. These proposals are summarised in the following paragraphs.

A platform will be established for the internationalisation of higher education, research and innovation, as proposed by the Internationalisation Inquiry.

Cooperation within this platform will create better conditions for higher education institutions to conduct internationalisation in higher education, research and innovation, benefitting the higher education institutions and wider society. There must be a striving for synergies between different policy areas and between higher education, research and innovation.

Collaboration will be based upon the areas of coordination proposed by the Internationalisation Inquiry: strategic internationalisation; information about Sweden as a knowledge nation and the promotion of relationship building; international external monitoring and analysis; and improving conditions for mobility.

The platform's organisation will include a steering group, working groups and a secretariat in which agencies, higher education institutions and other stakeholders can participate. The following agencies – the Swedish Institute (SI), Swedish Council for Higher Education (UHR), Swedish Higher Education Authority, Swedish Research Council and Vinnova – are tasked with creating the platform via public service agreement.

In addition to the agencies creating the platform, a research financier, representatives of three higher education institutions, appointed by

SUHF, and SFS will participate in the steering group. The steering group's primary task is to design and lead the platform for coordinating agency support on the internationalisation of higher education institutions. The chair rotates between the agencies who have this task, starting with UHR.

Four working groups are initially proposed:

1. mobility,
2. Sweden as a knowledge nation,
3. external monitoring and analysis,
4. responsible internationalisation.

The working groups will be reviewed after two years. Stakeholders other than those tasked with establishing the platform may participate in the working groups. Additional working groups may be created in the future.

To support the steering group and working groups, a secretariat will be jointly established by the agencies tasked with establishing the platform. The secretariat is coordinated by the Swedish Council for Higher Education, which is the platform's host agency.

The platform is funded using the 3 million kronor proposed in the Research and Innovation Bill. The funding is distributed between the agencies tasked with establishing the platform.

The platform is reviewed after three years.

On the establishment of the platform, the Forum for Internationalisation will be discontinued.

Arbetet med regeringsuppdraget

Uppdraget

Universitets- och högskolerådet (UHR), Vetenskapsrådet och Verket för innovationssystem (Vinnova) fick i mars 2021 uppdraget att tillsammans vidareutveckla Internationaliseringsutredningens förslag om en plattform för internationalisering.

Universitets- och högskolerådet ska tillsammans med Vetenskapsrådet och Verket för innovationssystem vidareutveckla förslaget om en plattform för internationalisering som Internationaliseringsutredningen lämnade i betänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78). Syftet är att möjliggöra en stabil och långsiktig struktur för samordning av frågor som påverkar internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation. Uppdraget ska genomföras i nära dialog med universitet och högskolor samt andra berörda myndigheter och aktörer.¹

UHR ska redovisa uppdraget senast den 15 oktober 2021.

Projektgruppen

Arbetet med uppdraget har bedrivits i en gemensam projektgrupp, med representanter från UHR, Vetenskapsrådet och Vinnova. Arbetet har letts av UHR.

Universitets- och högskolerådet (UHR):

Anders Ahlstrand, utredare, avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor

Madelen Charysczak, utredare, avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor

Vetenskapsrådet:

Stefan Törnqvist, kansliansvarig, Internationella kansliet

Ellenor Devine, analytiker, Internationella kansliet

Verket för innovationssystem (Vinnova):

Emma Bäcke, handläggare, Internationellt samarbete

---

¹ UHR:s regleringsbrev. Vetenskapsrådet och Vinnova fick likalydande uppdrag inskrivna i regleringsbreven.

Genomförande

Internationaliseringsutredningens förslag och analys har legat som grund för projektgruppens arbete. Projektgruppen har tolkat uppdraget som att den ska vidareutveckla formerna för plattformen för internationalisering, dess innehåll och organisation. Men Internationaliseringsutredningens grundläggande intention ska behållas, det vill säga att plattformen ska utgöra "en myndighetsöverskridande struktur för att samordna berörda myndigheters arbete för att stödja internationalisering av universitet och högskolor, i fråga om såväl högre utbildning som forskning"². Tolkningen ligger till grund för de frågor som behandlas i rapporten.

I arbetet med internationaliseringsutredningen genomfördes en enkät till lärosäten om deras internationalisering. Projektgruppen tagit del av enkätsvaren och använt relevanta delar i arbetet med att vidareutveckla förslaget till en plattform för internationalisering.

Vidare har projektgruppen tagit del av remissvaren av utredningens slutbetänkande Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78). I bilaga 1 finns en kortfattad sammanställning av remissinstansernas yttranden om plattformen, dess organisation, verksamhet och inriktning.

Projektgruppen har haft ett flertal möten med intressenter (se bilaga 2). För lärosätetsperspektivet har projektgruppen i enlighet med Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) beslut haft dialog med utsedda representanter ur SUHF:s expertgrupp för internationalisering.

Dialogmöten har ägt rum med de myndigheter, organisationer och grupperingar som internationaliseringsutredningen särskilt nämner i samband med plattformen, men även med andra.

Följande områden har berörts under dialogmötena:

- behov av samordningen när det gäller internationalisering,
- samverkansområden och deras sakinnehåll,
- organisatoriska förutsättningar och utmaningar.

Utöver dialogmöten arrangerade projektgruppen en hearing för en bredare grupp av myndigheter och organisationer. Vid det mötet diskuterades även former för samverkan mellan plattformen och övriga myndigheter och aktörer, existerande nätverk och grupperingar.

Det har framkommit viktiga och värdefulla synpunkter i dialogmötena och under hearingen. Synpunkterna bekräftade och kompletterade i många fall det som framkom i remissvaren och i lärosätenas svar i internationaliseringsutredningens enkät. De har bidragit till det förslag

---

² SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s.148.

som projektgruppen presenterar. Vidare bedömer projektgruppen att dialogen har bidragit till att förankra och skapa bredare förståelse för förslaget till plattform.

I anslutning till projektgruppens överväganden om Internationaliseringsutredningens förslag redogörs det kort för relevanta delar ur remissvaren samt synpunkter från dialogmötena och hearingen.

Några begränsningar för att genomföra uppdraget

En avgörande begränsning av arbetet har varit den korta tid som projektgruppen har haft på sig att arbeta med förslagen. UHR, Vetenskapsrådet, Vinnova fick uppdraget i mitten av mars 2021³ och skulle redovisa uppdraget senast den 15 oktober 2021. Projektgruppen har under sin begränsade tid inte kunnat beakta alla relevanta aspekter och har därför fokuserat på att ta fram en bas som kan kompletteras och utvecklas utifrån framtida behov.

Vidare har flera förslag i utredningen som var starkt kopplade till plattformens verksamheter, exempelvis internationaliseringsstrategin, inte realiserats.

Det finns även ekonomiska faktorer som begränsar vad projektgruppen kan föreslå att plattformen ska omfatta. Flera av de förslag med koppling till plattformen, som hittills inte har realiserats, är ekonomiska satsningar, som exempelvis finansiering av pilotkontor samt medel för en koordinerad kraftsamling riktad till specifika länder. Regeringen föreslog i propositionen Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige en budget för plattformen på 3 miljoner kronor årligen för åren 2022, 2023 och 2024.⁴

Användningen av några centrala begrepp

Väl medvetna om att de flesta universitet och högskolor är myndigheter används i rapporten emellertid begreppet "myndighet" om myndigheter exklusive universitet och högskolor. Universitet och högskolor benämns omväxlande och synonymt med "lärosäte".

För att göra rapporttexten mindre otymplig används begreppet "plattform" i betydelsen "plattform för internationalisering".

I arbetet med plattformen har projektgruppen erfarit att begreppet plattform skapat viss oklarhet om vad som egentligen menas med en plattform. Begreppet har bland annat tolkats som en uteslutande digital plattform. Samverkansformerna för plattformen utesluter visserligen

---

³ Ändringsbeslut regleringsbrev: UHR 11/3-21, Vetenskapsrådet 4/3-21 och Vinnova 18/3-21. ESV – Statsliggaren.

⁴ Regeringens proposition 2020/21:60 Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige.

inte ett IT-baserat samarbetsätt men det är inte det som avses med begreppet plattform. Med plattform menas här ett forum, eller arena som en plats för samverkan.

Internationaliseringsutredningens förslag

Utredningens behovsanalys

Internationaliseringsutredningen formulerade behoven av samverkan både i delbetänkandet En strategisk agenda för internationalisering och i slutbetänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige.⁵ Utredningen sammanfattade i delbetänkandet sin syn på behoven när det gäller universitet och högskolors internationalisering:

Verksamheten vid universitet och högskolor är till sin natur internationell. Genom den ökade rörligheten av människor, information och resurser över nationella gränser ökar förutsättningarna för lärosätenas internationalisering. Det ökade internationella samarbetet vid lärosätena skapar behov av en integrering av det internationella perspektivet i styrningen av och vid universitet och högskolor. Det betyder att den internationella dimensionen måste integreras vid utformningen av regelverk och system på nationell nivå liksom i kärnverksamheten vid lärosätena.⁶

Sverige är beroende av sin omvärld. Därför är universitets och högskolors internationalisering viktig för stora delar av samhället. Om politiska, ekonomiska och juridiska förutsättningar samspelar gynnas inte bara lärosätenas internationalisering utan även andra områden i samhället. Det menade utredningen, som konstaterade att komplexiteten i lärosätenas internationaliseringsarbete leder den till dess två huvudbudskap: *integrering* och *samordning*.⁷

Utredningen påpekade också att internationalisering inte är ett självändamål ”utan främst ett verktyg för att nå ökad kvalitet och nationell och global hållbar utveckling”.⁸ Med tanke på den ökade internationaliseringen menade också utredningen att frågor som behöver samordnas kommer att öka över tid.⁹

Utredningen formulerade även en strategi i delbetänkandet som bygger på en vision som också påtalar behovet av samordning:

Sverige ska vara en av de mest attraktiva, internationella kunskapsnationerna med världsledande kvalitet på utbildningen och forskningen. Internationell förståelse och interkulturell

---

⁵ Förslag återges från såväl delbetänkandet (SOU 2018:3) som från slutbetänkandet (SOU 2018:78).

⁶ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 15.

⁷ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 55.

⁸ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 125.

⁹ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s.156.

kompetens ska utgöra en självklar och integrerad del inom utbildning och forskning. Lärosätenas internationaliseringsarbete förutsätter konstruktiv samverkan med det omgivande samhället och effektiv samordning mellan myndigheter i syfte att lösa nationella och globala utmaningar.¹⁰

En av flera förutsättningar för att nå dit är att internationalisering av universitet och högskolor beaktas i all relevant politik på nationell nivå.¹¹ För att åstadkomma det krävs samverkan mellan politikområden och ökad samverkan mellan myndigheter. Utredningen preciserade det vidare i mål sju i den internationaliseringsstrategi som den föreslog. "Myndighetsstödet för internationalisering av universitet och högskolor är anpassat efter lärosätenas behov".¹² För att uppnå det målet menade utredningen att det bland annat behövs en struktur som kan identifiera systematiska hinder för universitets och högskolors internationalisering, föreslå lösningar samt att driva dessa gentemot berörd beslutsfattare.

Utredningens förslag till plattformens syfte

Internationaliseringsutredningen konstaterade alltså att graden av komplexitet i lärosätenas internationalisering förutsätter en förbättrad nationell samordning för att lärosätenas insatser ska vara effektiva. Eftersom förutsättningarna för internationalisering är spridda på flera myndigheter och organisationer inom olika sektorer, krävs samverkan mellan myndigheterna för att de ska dra åt samma håll.

Utredningen föreslog därför i slutbetänkandet att det inrättas en plattform för internationalisering. Den ska "samordna berörda myndigheters arbete för att stödja internationalisering av universitet och högskolor, i fråga om såväl högre utbildning som forskning."¹³ Plattformen föreslogs ersätta verksamheten inom Forum för internationalisering.

Syftet med plattformen är enligt förslaget att skapa bättre förutsättningar för universitet och högskolor att bedriva internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation och därmed uppnå större effekt och effektivitet.¹⁴ Det är alltså inte att samordna universitets och högskolors internationalisering utan myndigheternas stöd till den. Synergier ska eftersträvas mellan olika politikområden och mellan högre utbildning, forskning och innovation. Plattformen för internationalisering var således en del av utredningens

---

¹⁰ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 125.

¹¹ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s.127.

¹² SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s.212.

¹³ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s.148.

¹⁴ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s.147 ff.

förslag för att åstadkomma den samordning som den ansåg vara mycket viktig.

Utredningens förslag till plattformens organisation

Internationaliseringsutredningen föreslog att Svenska institutet, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova ges i särskilt uppdrag att inrätta plattformen för internationalisering. Den föreslog att regeringen bör utse myndighetscheferna från dessa myndigheter att utgöra en styrgrupp för plattformen tillsammans med en representant från övriga statliga forskningsfinansiärer samt två representanter för universitet och högskolor. Plattformen bör utöver styrgruppen också bestå av arbetsgrupper och stödjas av ett sekretariat. Utredningens förslag utvecklas under avsnittet "Skapa en tydlig organisation".

Utredningens fyra samverkansområden

Internationaliseringsutredningen föreslog fyra huvudsakliga samverkansområden för plattformen.¹⁵ Nedan redovisas de tillsammans med citat från utredningen som motiverar varför det finns behov av att samverka inom området.

1. Samverkan för strategisk internationalisering

"Ansvaret för (internationaliserings)strategins förslag och rekommendationer vilar på olika myndigheter och genomförandet förutsätter ett betydande mått av koordinering [...] Vidare har regeringen behov av att få förslag och rekommendationer avseende strategiska internationaliseringsfrågor grundade i en samlad analys."

2. Samverkan för att informera om Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande

"Att utveckla kännedomen om Sverige som kunskapsnation och öka möjliga kontakter mellan svenska och utländska kunskapsorganisationer kan leda till många positiva effekter för kvaliteten och relevansen i svensk forskning och högre utbildning, för tillväxt och för samhället i stort [...] En gemensam budskapsplattform och gemensamma verktyg för detta saknas."

3. Samverkan om internationell omvärldsbevakning och analys

"För att kunna göra välavvägda strategiska val avseende internationalisering krävs god kännedom om omvärlden."

---

¹⁵ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, avsnitt 4.3.

- 4. Samverkan om att förbättra förutsättningarna för mobilitet**
”Sveriges attraktivitet som kunskapsnation påverkas till stor del av möjligheten att komma hit för studier eller arbete. Att komma till Sverige som student eller som forskare eller lärare kan vara en komplicerad process som förutsätter kontakter med en rad olika myndigheter, organisationer och företag.”

Olika förhållningssätt till EU-frågor

I förhållande till EU-frågorna föreslog utredningen olika hållning för forskning och innovation respektive högre utbildning. När det gäller forskning och innovation föreslogs att EU-frågorna hanteras separat, bland annat genom EU-Sam, medan frågorna inom högre utbildning föreslogs kunna hanteras inom plattformen.

Utredningen ansåg dock att plattformen bör arbeta för så många synergier som möjligt med den verksamhet som EU bedriver mot tredje land.¹⁶

Beskrivningen av Internationaliseringsutredningens förslag utvecklades vidare tematiskt i anslutning till projektgruppens överväganden.

Plattformen ersätter Forum för internationalisering

Forum för internationalisering inrättades i slutet av 2008 på Utbildningsdepartementets initiativ. Syftet var att förbättra samordningen mellan de svenska myndigheter och organisationer som berörs av och kan påverka universitetens och högskolornas internationalisering. I forumet har deltagarna utbytt erfarenheter, inventerat möjligheter och arbetat tillsammans för att lösa problem. Forumet träffas två till tre gånger per år och samordnas av UHR.

I Forum för internationalisering ingår representanter för Centrala studiestödsnämnden (CSN), Justitiedepartementet, universitet och högskolor, Näringsdepartementet, Migrationsverket, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Svenska institutet, Sveriges förenade studentkårer (SFS), Universitets- och högskolerådet (UHR), Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Utbildningsdepartementet och Utrikesdepartementet.

Utredningen konstaterade i både del- och slutbetänkandet, att Forum för internationalisering har haft en viktig roll som informationsspridande och samordnande organ men den såg ett behov av att utveckla strukturen. Utredningen menade att det behövs en tydlig

---

¹⁶ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s.157 f.

struktur utanför Regeringskansliet som kan identifiera hinder för internationalisering som också har exekutiv makt att driva frågor.

Utredningen räknade upp några förhållanden som Forum för internationalisering saknar¹⁷ och som utgör skälen till att utredningen föreslog att den ska ersättas med plattformen för internationalisering.

Det är endast den sekretariatsansvariga myndigheten, UHR, som har ett utpekad uppdrag i regleringsbrev i förhållande till Forum för internationalisering. Övriga myndigheter deltar frivilligt. Utredningen menade att samtliga berörda myndigheter i en samordnande struktur bör ges i uppdrag att delta. Det skulle tydliggöra berörda myndigheters viktiga roll i arbetet för ökad internationalisering.

Vidare ansåg utredningen att avståndet till verkställande beslut har varit relativt långt i Forum för internationalisering eftersom representationen främst har varit på tjänstepersons- eller mellancheftsnivå. Samordningen skulle få mer exekutiv makt om myndigheterna representerades av den högsta ledningen.

Ytterligare en faktor som enligt utredningen begränsar Forum för internationaliserings möjligheter att driva frågor är att representanter för Regeringskansliet sitter i forumet. Eftersom utredningen såg ett behov av en samordnande struktur som proaktivt kan driva frågor och föreslå förändringar som kan kräva regerings- eller riksdagsbeslut, bör inte representanter för Regeringskansliet ingå i strukturen.

Slutligen identifierade också utredningen ett behov av att inkludera företrädare för forskningsfinansiärerna i en samordnande struktur, särskilt med tanke på att det är viktigt att hantera internationaliseringen av utbildning och forskning samlat.

Detta sammantaget ledde till att utredningen föreslog att Forum för internationalisering skulle upphöra och ersättas av plattformen för internationalisering.¹⁸

---

¹⁷ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s.213 f.

¹⁸ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s.156.

Utvecklad behovsanalys och kompletterande utgångspunkter

Förändrade förutsättningar

Det har gått över två år sedan Internationaliseringsutredningens slutbetänkande kom och flera förutsättningar har förändrats. Det har projektgruppen behövt beakta.

Vidare är inte alla delar av plattformens uppdrag och organisation beskrivna i detalj i utredningen. Projektgruppen har därför behövt vidareutveckla det arbete som utredningen påbörjade.

Sedan internationaliseringsutredningens förslag lämnades har också nya samverkansfora uppstått. De beskrivs i avsnittet om existerande nätverk och samarbetsfora.

Även de internationella förutsättningarna har ändrats. Erfarenheter från Covid-19-pandemin samt behovet av att kunna möta globala klimatutmaningar har lyft vikten av att det behövs internationella, och framför allt globala, samarbeten inom forskning och innovation. Pandemin har även bidragit till utvecklade metoder för internationell samverkan.

Det nordiska samarbetet via Nordiska ministerrådets forskningsorgan NordForsk har blivit mer aktivt i att gemensamt identifiera och initiera utomnordiska samarbeten. Längst har man kommit när det gäller samverkan med Japan, men även samverkan med Kanada, Storbritannien och de baltiska länderna förutses.

Förutsättningarna för samverkan mellan medlemsstater i EU och tredje land har förändrats under senare tid. Inriktningen inom både det europeiska forskningsområdet och samverkan inom ramen för ramprogrammet Horisont Europa betonar nu gemensamma värderingar och etisk grundsyn, bidrag till en europeisk strategisk autonomi, mänskliga rättigheter och ett ömsesidigt givande och tagande. Fokus på balanserade samarbeten och en generellt mer protektionistisk inställning till internationella samarbeten följer en global trend hos även flera utomeuropeiska länder, trots de ökade behoven av internationell samverkan. På EU-nivå har även behovet av att koppla ihop det europeiska utbildningsområdet (EEA) i högre grad med det europeiska forskningsområdet (ERA) uppmärksammats i alltmer.

Säkerhetsfrågorna har blivit allt viktigare, vilket också uppmärksammas i regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition.¹⁹

Dessa förändringar visar hur viktigt det är att plattformen är flexibel och anpassningsbar i sitt arbetssätt för att kunna hantera framtida utmaningar.

Existerande nätverk och samverkansfora

Det finns i dag en rad samverkansfora och nätverk som är relevanta för internationaliseringen. Plattformen behöver förhålla sig till dem, och många gånger samarbeta nära med dem. En del beskrevs i Internationaliseringsutredningen men sedan utredningen lade sitt förslag har det tillkommit nya samverkansfora som är relevanta för plattformens arbete.

I utredningens del- och slutbetänkanden nämndes bland annat Forum för internationalisering, Intsam, EU-sam, samverkansgrupper kring internationell marknadsföring och University admissions, SUHF:s expertgrupp för internationalisering och Nämnden för Sverigefrämjande i utlandet (NSU).

Utredningen resonerade om huruvida några av dem bör ingå i plattformen eller ej och kom till slutsatsen att Intsam med fördel skulle kunna ingå i plattformen, men att EU-sam inte borde göra det, då EU:s forskningsfinansiering är nära kopplad till den nationella finansieringen och att den hanteras i nära samarbete med Regeringskansliet. Utredningen föreslog som nämnts också att Forum för internationalisering skulle läggas ner och ersättas med plattformen för internationalisering.

Utöver de samordningsfora som utredningen nämnde finns det en rad andra myndighets- och lärosätetsnätverk som plattformen behöver förhålla sig till. Några av dem beskrivs i de följande styckena.

Forum för internationalisering kartlade på initiativ från SUHF nätverk som berör internationalisering av högre utbildning.²⁰ Listan baseras på en enkät bland Forums representanter och var tänkt att bidra till kunskap som skulle underlätta att forma en plattform för internationalisering. Även om kartläggningen inte är heltäckande och saknar nätverk som rör forskning kan den utgöra ett underlag när arbetsgrupper ska etableras inom plattformen. Projektgruppen refererar också till vissa av nätverken i beskrivningarna av samverkansområdena och i förslagen till arbetsgrupper.

---

¹⁹ Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige, Regeringens proposition 2020/21:60, avsnitt 17.3.

²⁰ https://www.uhr.se/globalassets/uhr.se/internationellt/forum_for_int/2020/kartlaggning-samarbeten-och-natverk-internationalisering-av-hogre-utbildning.pdf

Sedan internationaliseringsutredningen lämnade sitt slutbetänkande har regeringen initierat fyra strategiska samverkansprogram. Varje samverkansprogram samlas kring en samhällsutmaning som kräver flera berörda perspektiv för att lösas. Ett av samverkansprogrammen har kompetensförsörjning och livslångt lärande som tema. Inom det samverkansprogrammet fokuserar en arbetsgrupp på frågor om talangattraktion.

Vidare gav regeringen 2018 Vinnova i uppdrag att förstärka arbetet med strategiska internationella innovationssamarbeten. Mot bakgrund av det uppdraget har Vinnova utvecklat Internationella innovationsinitiativet. Det samlar aktörer från näringsliv, akademi och offentlig sektor för informationsdelning, samordning och gemensamma projekt.²¹

Utlandskontor – ett begrepp med flera innebörder

Internationaliseringsutredningen underströk vikten av nära samverkan med utlandskontoren och avsåg då huvudsakligen kontoren för innovations- och forskningsråden som är kopplade till de svenska ambassaderna.²² Utredningen berörde dock även andra typer av utlandsrepresentation.²³

Utöver innovations- och forskningsråden finns det andra utlandskontor som kan påverka plattformens verksamhet. Vetenskapsrådet och Vinnova har ett gemensamt kontor i Bryssel, vilket huvudsakligen är inriktat på EU-frågor, men som också kan hantera internationalisering. Vinnova har så kallade innovationsscouter i Silicon Valley och Tel Aviv.

Bland övriga myndigheter finns Svenska institutet representerat i Paris. På flera andra platser finns även kultur- och forskningsinstitut med statlig finansiering, de så kallade Medelhavsinstituterna, i Alexandria, Istanbul, Rom och på Capri.

De svenska utlandsmyndigheterna (ambassader och generalkonsulat) har ett växande engagemang i frågor relaterade till högre utbildning, forskning och innovation.

Vidare har STINT också personal i Kina och USA.

Även vissa universitet har utlandskontor eller internationella representanter, exempelvis Uppsala universitet i Vietnam, och Lunds universitet i Kina, Indien och Thailand. Både universitetsalliansen Stockholm trio samt Lärosäten Syd finns även representerade i Bryssel.

---

²¹ <https://www.vinnova.se/m/vart-internationella-arbete/internationella-innovationsinitiativet/>

²² SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, avsnitt 3.6.2.

²³ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, avsnitt 3.3.

Myndigheter ska samverka

Internationaliseringsutredningen föreslog att plattformen ska ha som uppdrag att samordna internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation.

Utöver samordning används i utredningen också andra begrepp som samarbete och samverkan. Statskontoret exemplifierar begreppen så här i en rapport:²⁴

*”**Samordning** kan sägas vara strukturen som möjliggör samarbete. En överenskommelse om rutiner som definierar vilka delar som samarbetet gäller samt hur, var och när samarbetet ska ske. Samarbete sker i mellanmännsliga relationer och i det praktiska arbetet.*

***Samarbete** är när vi tillsammans arbetar för att föra processen vidare.*

***Samverkan** bygger på att någon form av aktivitet överskrider gränser inom eller mellan organisationer. När det gränsöverskridande aktiviteten ska ske behövs en samordning som beskriver vad, hur, när och varför detta ska ske. Men det behövs också någon som utför aktiviteten tillsammans med någon på andra sidan gränsen, några som samarbetar. Samverkan är då resultatet av samordning och samarbete.”*

Den bärande idén bakom förvaltningspolitiken är att statsförvaltningen ska vara innovativ och samverkande.²⁵ Samverkan ingår därför redan i myndigheternas uppgift. Det framgår av såväl förvaltningslagen som myndighetsförordningen.²⁶

Baserat på det har projektgruppen i förslagen valt att använda ordet samverka för att beskriva plattformens uppdrag.

Samverkan kräver struktur och fokus

Statskontoret har genomfört flera undersökningar av hur myndigheter samverkar, bland annat baserat på intervjuer och enkäter med myndighetschefer. De resultat från dessa undersökningar som är relevanta för plattformen återges här.²⁷

Myndighetscheferna angav att samverkan är viktig, inte minst för att det ger ett bättre resultat och en mer effektiv verksamhet. Flera framgångsfaktorer för samverkan kunde identifieras, som att det är viktigt att det finns en gemensam målbild och en genuin vilja att samarbeta. Det är särskilt viktigt att ledningarna för myndigheterna kommer överens. Det underlättas av goda personband mellan myndighetsledningarna.

---

²⁴ Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel. Statskontoret, 2017, s. 5 f.

²⁵ Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt, prop. 2009/10:175.

²⁶ Förvaltningslagen 8 § 2017:900 samt myndighetsförordningen 6 § 2007:515.

²⁷ Statskontoret 2011, 2015a, 2015b och 2019.

Därefter gäller det att hitta en struktur och ett mötesformat som fungerar, exempelvis genom avtal eller motsvarande som ger stadga till samverkan. Utöver det formella kan de informella personliga kontaktvägarna som skapas vara värdefulla.

En erfarenhet är också att det är viktigare att inledningsvis fokusera på att arbeta upp formerna för hur arbetet organiseras än att se till att varje enskilt projekt så fort som möjligt når sina mål. Det tar tid att utveckla en långsiktigt hållbar samverkan mellan myndigheter och det är ofta svårt att på förhand identifiera de utmaningar som kommer att uppstå.

Synen på samverkan inom högre utbildning, forskning och innovation

Som framgår på andra ställen i denna rapport finns flera exempel på existerande samverkan inom högre utbildning, forskning och innovation såväl på frivillig basis som mer styrd.

Statskontoret uppmärksammar också att frivillig samverkan inom denna sektor ofta anses vara okontroversiell, även om den inte är sanktionerad från central statsmakt.

Samverkansorganet SUHF har inom detta område en särställning bland de frivilliga samverkansorganen och accepteras av statsmakterna som samordnare för sina medlemmar (universitet och högskolor). Det är också vanligt med informell samverkan mellan lärosäten inom administrativa, tekniska eller personalpolitiska områden.

Universitets- och högskolerådet och Vetenskapsrådet har redan idag formella uppdrag av samverkanskaraktär ”i själva verket kan man se på hela myndigheten Universitets- och högskolerådet och delar av Vetenskapsrådet som organisationer för obligatorisk samverkan.”²⁸ De delar av Vetenskapsrådets verksamhet som avses rör bland annat forskningsinfrastrukturer, forskningsinformation samt forskningsetik.

---

²⁸ Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel. Statskontoret, 2017, sid 124.

Samverkan för bättre förutsättningar

Projektgruppen delar internationaliseringsutredningens vision och analys av behoven av samordning och beskrivningen av syftet med plattformen. I uppdraget till UHR, Vetenskapsrådet och Vinnova att vidareutveckla internationaliseringsutredningens förslag om en plattform för internationalisering beskrivs att syftet med plattformen är ”att möjliggöra en stabil och långsiktig struktur för samordning av frågor som påverkar internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation”²⁹. Det har varit styrande för projektgruppens arbete.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår följande precisering av syftet med plattformen:
Syftet med plattformen är att genom samverkan skapa bättre förutsättningar för universitet och högskolor att bedriva internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation vilket gagnar såväl lärosätena som samhället i stort.

Samverkan ska huvudsakligen ske inom de föreslagna samverkansområdena som utvecklas i följande avsnitt.

Samverkan inom plattformen ska förbättra myndighetsstödet för internationalisering av universitet och högskolor efter lärosätenas behov. Plattformen ska därför bland annat identifiera hinder för lärosätenas internationalisering och föreslå lösningar på dem. Plattformen syftar inte till att koordinera lärosätenas egna internationaliseringsarbeten.

Samverkan ska vara ett stöd till myndigheternas uppdrag rörande internationalisering, inte att ta över eller ersätta dem.

Synergier ska eftersträvas mellan olika politikområden och mellan högre utbildning, forskning och innovation.

För att kunna möta en föränderlig framtid ska plattformen vara flexibel och anpassningsbar i sitt arbetssätt och i sin organisation.

---

²⁹ Regleringsbrev: UHR 11/3-21, Vetenskapsrådet 4/3-21 och Vinnova 18/3-21. ESV – Statsliggaren.

Utgå från fyra samverkansområden

Som redovisats tidigare föreslog Internationaliseringsutredningen fyra huvudsakliga samordningsområden för plattformen. Utredningen beskrev dock inte mer ingående vilka aktiviteter som kan tänkas ingå inom respektive område.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår att samverkan utgår från de samordningsområden som Internationaliseringsutredningen föreslog.

- Samverkan för strategisk internationalisering.
- Samverkan för att informera om Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande.
- Samverkan om internationell omvärldsbevakning och analys.
- Samverkan om att förbättra förutsättningarna för mobilitet.

Projektgruppen utvecklar i de följande avsnitten möjligt innehåll inom respektive område. Samverkansområdena presenteras tillsammans med återkoppling från projektgruppens dialogmöten och hearing och remissvaren.

Varje samverkansområde har kompletterats med förslag från projektgruppen på aktiviteter och ansvarsområden. I vissa fall är det inte helt entydigt och aktiviteter skulle kunna passa under flera samverkansområden. Beskrivningen av samverkansområdena är inte heller en arbetsbeskrivning för plattformen utan en identifiering av möjliga områden för samverkan, där vissa områden kan vara mer relevanta eller aktuella. Längre fram i rapporten föreslås hur plattformens arbete kan organiseras och vilka konkreta uppgifter som kan ingå i de arbetsgrupper som föreslås.

Projektgruppen har övervägt att se över områdena för samverkan, men har valt att inte använda en annan indelning, dels på grund av att det inte medför några konkreta förändringar i den föreslagna strukturen, dels till följd av att den begränsade tiden inte har medgivit något mer omfattande förändringsarbete.

Det främsta övervägandet som gjordes var att föreslå internationalisering på hemmaplan³⁰ som ett kompletterande samverkansområde, vilket också internationaliseringsutredningen

³⁰ Jfr SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering.

övervägde, men till slut avstod ifrån.³¹ Återkopplingen från dialogmöten med lärosätesrepresentanter tydliggjorde dock att de ser internationalisering på hemmaplan som ett område som lärosätena helt styr över själva och där en plattform inte ger ett mervärde.

Samverkan för strategisk internationalisering

Utredningen föreslog i sitt delbetänkande (2018:3) en sammanhållen och uppdaterad strategi för internationalisering av högre utbildning, forskning och innovation. Förslaget till strategi har dock inte ännu genomförts och har därför inte varit styrande för att utforma plattformens arbete med strategisk internationalisering. En plattform måste dock vara utformad så att den i sin verksamhet kan hantera och inkludera de perspektiv som en eventuell kommande strategi innehåller.

Samverkan för strategisk internationalisering handlar därmed inte bara om att genomföra en redan framtagen strategi. Som konstaterats förutsätter det en hög grad av koordinering.³²

En plattform kan vara ett samverkansorgan för att ta fram nämnda analyser, förslag och rekommendationer till regeringen. Den erbjuder också en möjlighet att koppla samman och koordinera satsningar och internationaliseringsstrategier inom högre utbildning, forskning och innovation. Plattformen ska kunna ”uppmärksamma regeringen och myndigheter på vilka konsekvenser nya regler och politik i Sverige och utomlands har för internationalisering av universitet och högskolor och för bilden av Sverige som kunskapsnation”.³³

Projektgruppen har därför tolkat strategisk internationalisering som att det i första hand innebär att skapa en gemensam helhetssyn och lägesbild för att uppnå synergier och samordningsvinster mellan internationalisering inom högre, utbildning, forskning och innovation. För det andra innebär det möjligheter att göra gemensamma prioriteringar inom ett fokuserat antal områden. Prioriteringarna ska baseras på en föregående analys och underlag från arbetsgrupperna.

Internationaliseringsutredningen berörde ett antal frågor som kan ses som strategisk internationalisering i sitt betänkande. De tas upp i följande avsnitt.

De statliga forskningsfinansiärerna har sedan forskningspropositionen 2016 en samordningsfunktion för internationella samarbeten, vanligen benämnd Intsam.³⁴ Idag organiseras Intsam som en styrgrupp med ett

---

³¹ Uppgift från samtal med utredningens sekretariat.

³² SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 152.

³³ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 152.

³⁴ Regeringens proposition 2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft, kap 8.

antal underliggande arbetsgrupper för länder och regioner. Intsam fördelar 25 miljoner kronor per år genom ett prioriteringsbeslut som sedan resulterar i en fördelning av medlen till berörda myndigheter genom Vinnovas regleringsbrev. Utredningen ansåg att Intsam med fördel skulle kunna ingå i plattformen som en arbetsgrupp utan att närmare beskriva hur det skulle gå till.³⁵

Utredningen föreslog att styrgruppen för plattformen för internationalisering ges i uppdrag att identifiera länder som anses vara särskilt viktiga för Sveriges högre utbildning och forskning och att identifiera de åtgärder som krävs för en framgångsrik koordinerad kraftsamling i det utpekade landet. Utredningen föreslog också att det skapas en resurs för en femårig satsning, med en finansiering på till att börja med minst 5 miljoner kronor per år.³⁶

Sverige har forsknings- och innovationsråd vid utlandsmyndigheter i ett antal länder runtom i världen. Utredningen föreslog att plattformen på sikt ska vara navet för innovations- och forskningsråden men att huvudmannen på kort sikt skulle förbli på Regeringskansliet. Utredningen föreslog också att plattformen skulle ansvara för att skapa de pilotkontor som den föreslog skulle inrättas för att förstärka nuvarande organisation med innovations- och forskningsråd, främst för högre utbildning och forskning.³⁷

Utredningen diskuterade i delbetänkandet behovet av att identifiera och kartlägga styrkeområden men inkluderade inte några förslag på särskilda styrkeområden som plattformen borde fokusera på.

Internationaliseringsutredningens delbetänkande pekade även på möjligheten att vetenskapen kan användas för att stärka politiken eller det diplomatiska samspelet mellan länder och vice versa. Det kan kallas vetenskapsdiplomati. Förändringar i enskilda länder, mellan länder eller i själva internationella systemet kan också ändra förutsättningarna för forskare, studenter och innovatörer men också för politikens inriktning. Det kan ge nya förutsättningar eller hämma det man annars vill uppnå. Exempel är USA:s tillbakadragande från det globala klimatarbetet under den tidigare administrationen eller att forskningen blir en del av sanktioner som införs till följd av geopolitiska konflikter.

En annan del av vetenskapsdiplomatin är den roll som högre utbildning, forskning och innovation kan ha till stöd för bistånd och kapacitetsuppbyggnad i andra länder. Utredningen föreslog också att samverkan behöver förstärkas med länder där Sverige har, eller är på

---

³⁵ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 156 f.

³⁶ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 139.

³⁷ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, avsnitt 3.6.2.

väg att fasa ut, utvecklingssamarbete och där samarbetet behöver bryggas över till nya former (så kallade brygganländer).³⁸

Internationaliseringsutredningen konstaterade att mot bakgrund av en ökad internationalisering kan den nordiska basen innebära ett betydande mervärde även i samarbete med parter utanför Norden.³⁹

Samarbete med internationella aktörer kan ibland innebära utmaningar när det exempelvis gäller etiska överväganden i internationellt samarbete, sociala förhållanden, mänskliga rättigheter, säkerhetsfrågor, med mera.⁴⁰ Det benämns vanligen ansvarsfull internationalisering. Utredningen konstaterade också detta, men den innehåller inte något konkret förslag vad gäller dessa frågor.

Remissvar, dialogmöten och hearing

Huvuddelen av remissvaren tar inte ställning till utredningens förslag att inkludera Intsam, men Formas avstyrker det medan Forte är positivt till att Intsam skulle ingå. Projektgruppen har haft dialogmöten med styrgruppen för Intsam, som argumenterade för fortsatt självständig styrning för Intsam, men att det finns ett behov av viss samverkan mellan Intsam och plattformen.

Det fanns ett visst stöd för utredningens förslag om en koordinerad kraftsamling mot utpekade länder i remissvaren medan det vid hearingen uttrycktes viss skepsis mot det. Man menade att det blir svårt att få alla att gå i takt inom plattformen eftersom behov och inriktningar, inte minst hos lärosätena, är så olika. Det finns också ett visst mått av konkurrens. Det fanns förståelse för att Regeringskansliet kan vilja ha stöd i en kraftsamling, men då är det heller inte lärosätenas perspektiv som står i fokus. Det skulle vara mer effektivt att skapa en arbetsgrupp för dem som vill och kan delta än att hela plattformen inriktas mot en kraftsamling.

I de dialogmöten som projektgruppen har haft efterlystes en kartläggning av styrkeområden. Styrkeområden kan vara starka forsknings- och innovationsområden, etablerade eller önskade, breda eller mer begränsade till nischer eller enstaka miljöer.

Ett mer systematiskt arbete kring ansvarsfull internationalisering har också efterfrågats i remissvar och dialogmöten.

Det är en fråga för samverkansområdet för mobilitet att undanröja hindren för utländska forskare och innovatörer att komma till eller resa från Sverige. Men vid hearingen betonades att mobilitet och talangattraktion också är en strategisk fråga, eftersom det inte bara

---

³⁸ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 202 ff.

³⁹ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 200.

⁴⁰ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 151 ff.

handlar om den enskildes karriär utan i högre grad är en strategisk fråga för lärosätena.

Projektgruppens överväganden

Projektgruppen konstaterar att förutsättningarna för Intsam och plattformen skiljer sig väsentligen åt vilket motiverar att inte följa utredningens förslag att Intsam skulle ingå i plattformen.

Intsam, som var alldeles nyetablerad när utredningen gjorde sin bedömning, har sedan dess utvecklats och funnit fungerande former för samverkan. Projektgruppens motiv till att inte fullt inkludera Intsam är att Intsam främst är till för att samordna forskningsfinansiärernas bilaterala eller regionala samverkan. Därmed har den ett betydligt snävare intresseområde än plattformen som helhet. Intsam kan dessutom finansiera utlysningar där beslutsformatet i Intsams styrgrupp inte stämmer överens med den utformning som föreslås i plattformens styrgrupp. Intsams finansieringsström bör därför behållas separat från det som plattformen förfogar över.

Projektgruppen förordar emellertid en viss samverkan. Genom viss uppkoppling mot plattformen kan Intsam som grupp få en vidare förståelse för lärosätenas behov och förutsättningar för bilateralt samarbete. Det finns också synergier när det gäller omvärldsanalys mot valda länder samt arbetet mot innovations- och forskningsråden och övriga utlandskontor. Vinnova, som har sekretariatsfunktionen i Intsam och som dessutom leder arbetet i Intsams styrgrupp, bör få i uppgift att bevaka synergibehoven och dels återföra dem till Intsam, dels återföra förslag och synpunkter från Intsam till plattformen. Vidare kan samverkan ske genom att plattformens sekretariatsfunktion bjuds in till de årliga stormöten som Intsam anordnar där Intsams styrgrupp, Intsams arbetsgrupper, innovations- och forskningsråden samt Regeringskansliet är inbjudna.

Förslaget om en koordinerad kraftsamling mot utpekade länder är relevant, men för att få effekt bör den ha tillgång till de resurser som utredningen föreslog för ändamålet. Regeringen har dock ännu inte meddelat om den avser att tillsätta sådana medel. Projektgruppen konstaterar därför att arbetet med en koordinerad kraftsamling inledningsvis inte bör vara föremål för plattformens arbete. Det gör projektgruppen mot bakgrund av att de föreslagna medlen saknas samt svårigheten att koordinera alla aktörer i systemet. En del av det underliggande analysarbetet för att identifiera prioriterade länder kan dock samordnas under *Omvärldsbevakning och analys* och beskrivs närmare i det avsnittet.

Projektgruppen konstaterar att det är av mycket viktigt att plattformen samverkar med innovations- och forskningsråden.⁴¹ De kan, liksom övriga utlandskontor, bidra väsentligt till plattformens arbete på flera plan, inte bara avseende strategisk internationalisering utan också för övriga samverkansområden. Därför är det viktigt att plattformen har ett nära samarbete med forsknings- och innovationsråden vid de befintliga kontoren men även, där så är möjligt, med övriga aktörer som har utlandskontor. Plattformen kan också bidra till att öka kunskapen om utlandskontoren i sektorn.

Projektgruppen konstaterar att regeringen ännu inte har vidtagit någon åtgärd med anledning av förslaget om att skapa pilotkontoren. Projektgruppen har därför inte särskilt inkluderat en struktur för pilotkontoren i förslaget till plattformens utformning. Om pilotkontor eventuellt etableras kommer plattformen att behöva skapa strukturer som är betydligt mer fasta och formaliserade än vad som föreslås i denna rapport.

Projektgruppen menar att plattformen skulle kunna bidra till att ge en tydligare kartbild av styrke- eller spetsområden, men att befintligt analysunderlag inte är tillräckligt för att kunna identifiera och föreslå sådana inledningsvis. Resonemangen kring det utvecklas i avsnittet om omvärldsbevakning och analys.

Projektgruppen anser att plattformen inom området vetenskapsdiplomati kan bidra till att skapa en större medvetenhet om den politiska inriktningen från regeringen och inom Regeringskansliet när det gäller samverkan med vissa länder eller grupper av länder. Dessutom kan den uppmärksamma regeringen på myndigheters och lärosätens behov. På så sätt kan lärosäten och myndigheter blir mer effektiva i sin bedömning av internationell samverkan. Det kopplar också samman med samverkansområdet om Sverige som kunskapsnation. Där kan den ökande konkurrensen om talanger och resurser även kräva mer samordning mellan diplomatiska relationer och lärosätens och myndigheters arbete med internationalisering. Det behövs för att effektivt kunna sprida information om Sverige som kunskapsnation samt göra Sverige och svenska aktörer till mer attraktiva samarbetspartner.

Ansvarsfull internationalisering

Rapporten har tidigare identifierat att internationaliseringsutredningen tog upp frågor kopplade till ansvarsfull internationalisering (etiska överväganden i internationellt samarbete med mera). Projektgruppen konstaterar att flera aktörer redan arbetar med ansvarsfull internationalisering. STINT har i samverkan med några lärosäten tagit

---

⁴¹ Projektgruppen har inte tagit ställning till internationaliseringsutredningens förslag om plattformens framtida huvudmannaskap för utlandskontoren.

fram ett dokument som ska kunna hjälpa lärosätena att strukturera diskussionen om hur lärosätet, institutionen eller forskargruppen på ett ansvarsfullt sätt ska förhålla sig till internationellt samarbete när det gäller val av samarbetspartner eller i planering av samarbetsprojekt. Lärosätena har dessutom fortsatt att utveckla dessa tankar och har gemensamt initierat ett projekt om det, benämnt CASI (*Coordinated Assessment for Strategic Internationalisation*).

Forskningsetiska frågor och frågor om god forskningssed är relevanta också i internationell samverkan. Det ställer stora krav på samarbetspartner för att se till att upprätthålla forskningsetiska krav (bland annat för att undvika så kallad etisk dumpning). Detta är relevant inte minst när det gäller forskning som omfattar försök med människor eller djur eller i övrigt information om folkgrupper där forskningen kan vara känslig utifrån perspektivet mänskliga rättigheter.

Som konstaterats blir säkerhetsfrågorna också viktigare med fokus på en säker hantering av skyddsvärd forskningsverksamhet. Det berör bland annat säkerhetsskydd och exportkontroll. Säkerhetspolisen bedömer också att underrättelsehotet kommer att fortsätta vara högt de närmaste åren och bland annat inrikta sig på kommersiella mål, samt teknik, forskning och utveckling. Säkerhetspolisen har därför bland annat bistått lärosäten för att höja säkerheten. Säkerhetspolisen utövar dessutom tillsyn av företag som bedriver säkerhetskänslig verksamhet, bland annat inom forskning.⁴²

Regeringen har nyligen gett Myndigheten för samhällsskydd och beredskap uppdraget att vidta förberedande åtgärder och föreslå hur ett nationellt samordningscenter för forskning, innovation och tillämpning inom cybersäkerhet ska kunna inrättas vid myndigheten 2022.⁴³

Exportkontrollen syftar till att produkter och kunskap inte ska kunna hamna i orätta händer och skada svenska eller andra intressen. Den omfattar krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Även om grundforskning för det mesta inte omfattas av exportkontrollen kan det finnas delar i forskningssamarbetet som bedrivs högre upp i den så kallade teknikmognadsnivån (*Technology Readiness Level, TRL*) och skulle därmed omfattas av exportkontroll. För innovationssamarbeten kan exportkontrollen vara än mer relevant. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) för dialog med lärosäten och företag om behovet av exportkontroll.

---

⁴² Säkerhetspolisens årsbok 2020.

⁴³ Ju2021/03097

(<https://www.regeringen.se/4a5747/contentassets/57ec4caeea8341de86defee60b3aae85/uppdrag-till-msb-att-vidta-forberedelser-for-att-bli-nationellt-samordningscenter-kopplat-till-det-europeiska-kompetenscentret-for-cybersakerhet.pdf>).

I flera länder, men också på EU-nivå, har man identifierat ett potentiellt hot i obehörig utländsk inblandning i lärosätenas verksamhet. EU-kommissionen avser att under 2021 komma med riktlinjer för hur man ska kunna hantera sådan obehörig utländsk inblandning och motsvarande arbete pågår bland annat i Storbritannien.⁴⁴

Projektgruppen bedömer att även om det finns pågående verksamheter som var för sig hanterar de olika aspekterna av ansvarsfull internationalisering kan det finnas motiv till att uppmärksamma dem i en gemensam kontext som avser utmaningar för akademisk frihet, säkerhet, exportkontroll, etik och allmän lämplighet hos en enskild aktör för internationell samverkan. Det saknas samverkan mellan myndigheterna motsvarande den som finns mellan lärosätena om ansvarsfull internationalisering. Medvetenheten om dessa frågor behöver öka för att få till en nyanserad diskussion.

Projektgruppen konstaterar att det inom ramen för ansvarsfull internationalisering också kan vara relevant att ta medborgarrättsfrågor, mänskliga rättigheter. De kan då kopplas till vissa hållbarhetsfrågor inom ramen för Agenda 2030.

Andra relevanta områden inom strategisk internationalisering

Av de nu nämnda områdena för samverkan som utredningen anger är det följande som skulle kunna vara föremål för strategisk samordning:

- kontaktytan gentemot utlandskontoren,
- vetenskapsdiplomati,
- ansvarsfull internationalisering och
- samordningen med forskningsfinansiärerna inom Intsam.

Utöver dem har projektgruppen övervägt ett fåtal områden för samverkan som inte föreslås inledningsvis.

Det första av dessa är öppen vetenskap och öppen tillgång till publikation och till forskningsdata. Bedömningen är dock att plattformen inte skulle kunna tillföra något när det gäller öppen tillgång utöver vad som redan pågår hos de aktörer som har uppdrag och är verksamma inom området.

Det andra är samverkan när det gäller internationella forskningsinfrastrukturer och internationalisering av nationella forskningsinfrastrukturer. Här finns redan samverkansföretag som åtminstone för närvarande bedöms vara tillräckliga. De nationella forskningsinfrastrukturerna har dock en betydande roll i att

---

⁴⁴ [UK announces new unit to deal with risk of foreign espionage and theft of IP from universities | Science|Business \(sciencebusiness.net\)](#)

marknadsföra Sverige som kunskapsnation och i att attrahera talanger och därmed också för mobilitetsfrågor.

Utöver ovan nämnda uppgifter och aktiviteter som berör strategisk internationalisering har projektgruppen, utan att vidareutveckla dem, identifierat flera områden som på sikt skulle kunna vara relevanta för samverkan:

- Datakommunikation hos svenska lärosäten och andra offentliga organisationer med koppling till forskning eller högre utbildning och nätverkstjänster kopplade till dessa.
- Samverkan med näringslivet om dess behov av och möjliga roll i lärosätenas internationalisering
- Samverkan kring akademisk frihet.
- Samverkan kring etik, god forskningssed och oredlighet i forskningen (forskningsskylt).
- Synergier avseende EU:s forskningssamverkan med tredjeland.
- Research assessment: Utvärderingar av bidrag i konkurrens.
- Hantering av personuppgifter och GDPR-frågor i internationellt samarbete.
- Samverkan för hantering av globala kriser och pandemier.

Samverkan för att informera om Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande

Internationaliseringsutredningen konstaterade i delbetänkandet⁴⁵ att Sveriges forskning och högre utbildning blir alltmer konkurrensutsatt. Ska Sverige kunna behålla och utveckla sin position behöver Sverige fortsätta att vara en ledande och välkänd kunskapsnation.

Ett av målen i den föreslagna strategin för internationalisering var också att Sverige ska ha hög attraktionskraft som studie- och kunskapsnation. För det krävs bland annat att svenska styrkeområden synliggörs och att marknadsföringen av Sverige som kunskapsnation intensifieras.

Problembilden som beskrevs i utredningen var att trots att Svenska institutet och många lärosäten har arbetat framgångsrikt med att marknadsföra Sverige som studiedestination, inte minst sedan studieavgifter infördes 2011, så sker marknadsföringen i konkurrens med en rad länder som lägger betydande resurser på att synas och locka till sig studenter och forskare. Informationen om Sverige som

---

⁴⁵ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering.

forskningsnation har inte heller ägnats några specifika insatser. Varken forskningsfinansiärer eller andra organisationer har arbetat med att koordinerat sprida kunskap om svensk forskning för att attrahera forskare eller andra resurser, som finansiering, forskningsinvesteringar och utländsk forskningsverksamhet till Sverige. De svenska insatserna för att främja Sverige som kunskapsnation är många men relativt okoordinerade. Det saknas också en gemensam budskapsplattform som beskriver Sverige som kunskapsnation.

Utredningen pekade även på att nationellt anordnade delegationsresor är av mycket viktiga och intressanta för lärosätena. I enkätsvaren från lärosätena nämns både ministerresor och delegationsresor anordnade av STINT och UHR. Dessa tillfällen ger möjligheter att knyta kontakter eller stärka befintliga samarbeten. De är även viktiga för varumärkesbyggandet.

Sammanfattningsvis lades följande förslag i delbetänkandet som rör främjande av Sverige som kunskapsnation:

- Ett så kallat Team-Sweden Kunskap bildas inom ramen för regeringens exportstrategi som stöd för att främja Sverige som kunskapsnation.
- En väsentlig förstärkning av resurserna för att marknadsföra Sverige som kunskapsnation genomförs.
- SI ges ett utökat uppdrag att informera om Sverige som kunskapsnation i utlandet.
- Regering, myndigheter och lärosäten samarbetar tätt för att skapa intresse och möjligheter för att etablera utländsk utbildnings- eller forskningsverksamhet vid svenska lärosäten och annan kunskapsintensiv verksamhet i Sverige.

I slutbetänkandet föreslog utredningen att plattformen skulle bidra till:

- Samarbete mellan myndigheter, universitet och högskolor i uppdraget att informera om Sverige som kunskapsnation i utlandet. Tanken är att plattformen ska bistå SI i uppdraget att främja Sverige som studiedestination och även institutets nya uppdrag: Sverige som kunskapsnation. För att stärka övriga aktörers enskilda insatser finns det anledning att skapa ett större mått av koordinering av bland annat strategisk inriktning, budskap och aktiviteter.
- Praktisk koordinering kring olika typer av utgående och inkommande internationella besök. Det saknas i dag en funktion som kan bistå med att arrangera och koordinera lärosätenas och andra högre utbildnings- och forskningsaktörers besök

utomlands. Det är också av stor vikt att inkommande besök på hög nivå tas väl om hand och att det finns en huvudansvarig funktion för det praktiska kring detta.

Remissvar, dialogmöten och hearing

I remissvaren framkom att lärosätena är övervägande positiva till att både SI skulle få ett utökat uppdrag och till samordning inom plattformen för att stärka information och främjande.

Myndigheter och andra organisationer ansåg i sina remissvar att det bör tydliggöras om och varför det behövs både en plattform för myndighetssamverkan och ett Team Sweden kunskap för att stödja främjandet av Sverige som kunskapsnation. De underströk också vikten av myndighetssamverkan i frågan samt vikten av att samarbeta med lärosäten och andra forskningsfinansiärer. Ytterligare synpunkter var att Euraxess bör inkluderas i arbetet. Dessutom att näringslivets och arbetsmarknadens behov, samt samverkan med dessa aktörer, bör inkluderas och lyftas som ett viktigt område i svenska lärosätens arbete med att attrahera internationell kompetens till svensk högre utbildning och forskning.

Under projektgruppens dialogmöten framkom att såväl SI som andra myndigheter anser att plattformen kan bidra till en mer samordnad kommunikation om Sverige som kunskapsnation. SI kan få draghjälp av plattformen i sitt arbete att informera om Sverige som kunskapsnation.

Även samverkan kring delegationsresor sågs som positivt, eftersom det skulle kunna bidra till bättre koordinering mellan deltagare och en annan representation i olika delegationsresor om det tas upp eller planeras i plattformen. För att få bättre utdelning av delegationsresorna krävs mer framförhållning och tydlighet i syfte och målsättning. Vidare är det önskvärt att syftet med att främja relationer inte enbart ska vara att attrahera studenter och forskare till Sverige, utan att lärosätena i de flesta fall är angelägna om att få stöd till att skapa långsiktiga bilaterala samarbeten och utbytesmöjligheter. Utbildningssektorn har inte alltid varit så väl representerad i delegationsresor så det är värdefullt om detta perspektiv kommer med.

Projektgruppens överväganden

Sedan utredningen presenterades har SI:s instruktion ändrats och myndigheten har nu i uppdrag att informera om Sverige som kunskapsnation i utlandet. SI har inlett detta arbete. På webbplatsen Sharingsweden.se finns nu ett så kallat toolkit för vidareförmedlare, till exempel utlandsmyndigheter och andra. Det kan användas för att informera om Sverige som kunskapsnation. SI har även utvecklat ett

kommunikationskoncept "Pioneer the Possible"⁴⁶ som berör Sverige som kunskapsnation. Det saknas fortfarande en dedikerad budskapsplattform för forskning och innovation, men SI bedömer att konceptet Pioneer the Possible kommer att vara användbart för aktörer inom akademien och innovationssystemet för att kommunicera Sverige som kunskapsnation.

Projektgruppen konstaterar dock att det fortfarande finns behov av att öka koordineringen av de olika insatserna för att marknadsföra Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande.

Samverkansområdet Sverige som kunskapsnation bör dock ha en bredare ansats än att koordinera kommunikationen om Sverige. Plattformen ger en möjlighet att samla en bred grupp aktörer för att också se på förutsättningarna och inventera behovsbilden: Vilken typ av talanger behöver näringslivet, hur ser inflödet av internationella studenter och forskare/expert ut, vilka utmaningar finns och vilka förändringar i regelverk eller kommunikation behövs för att tydliggöra Sverige som kunskapsnation? Som nämnts tidigare kan också de nationella forskningsinfrastrukturerna spela en viktig roll i att marknadsföra Sverige som kunskapsnation och i att attrahera talanger. Det finns även ett behov av ökad koordinering mellan beslutsfattare och den mer operativa nivån i dessa frågor.

Ett viktigt medskick är att plattformen inte ska skapa parallella strukturer till redan välfungerade samarbetsorgan, till exempel Nätverk för internationell marknadsföring och kommunikation (NIMK). Ytterligare insatser som tillkommit sedan utredningen presenterades är regeringens samverkansprogram 2019–2022. Ett tema är kompetensförsörjning och livslångt lärande och det har tillsatts en arbetsgrupp (AG7) som fokuserar på att attrahera, integrera och behålla internationell kompetens. Arbetsgruppen ska stärka kunskapen om utmaningen att attrahera, integrera och behålla internationell kompetens, samt identifiera konkreta förslag på insatser. De behov som identifierats inom samverkansprogrammet handlar inte så mycket om lagar och regler utan snarare om tydligare beslutsunderlag (statistik), samverkan och arbetssätt. Samverkansprogrammen upphör enligt plan våren 2022. Det är viktigt att dra nytta av de erfarenheter som gjorts i gruppen.

Vidare har Vinnova sedan 2020 ett uppdrag i regleringsbrevet att göra en satsning på talangattraktion under 2021. Syftet är att främja investeringar med fokus på spetskompetensattraktion och relevanta internationella innovationssamarbeten. Det görs i dialog med Business Sweden som har fått ett liknade uppdrag. Fokus är Vinnovas elva

---

⁴⁶ <https://sharingsweden.se/toolkits/pioneer-the-possible/>

strategiskt utvalda länder i Asien, Nord- och Sydamerika och Europa. Det har tagits fram marknadsföringsmaterial för att arbeta med talangattraktion på ett mer effektivt sätt. Fokus har varit på talangattraktion i form av ett ökat och mer strategiskt inflöde av utländska start up-/scale up-bolag till Sverige, snarare än individer.

Plattformen kan även ha en roll i att koordinering av delegationsresor, i syfte att identifiera länder, regioner, ämnesområden, syfte och målsättningar med relevans för lärosätena samt för att undvika upprepningar av delegationsresor till samma områden. Detta arbete bör ske i samverkan med plattformens arbete med omvärldsbevakning och analys.

Projektgruppen anser dock inte att den praktiska koordineringen kring olika typer av utgående och inkommande internationella besök bör bli en del av plattformens uppgifter. Det bör fortsättningsvis vara respektive myndighets och departements ansvar. Skälet är att det kan bli en omfattande verksamhet som plattformen inte mår med inom den föreslagna budgetramen.

Samverkan om internationell omvärldsbevakning och analys

Internationaliseringsutredningen bedömde att behoven av omvärldsbevakning och analys inom högre utbildning, forskning och forskningsnära innovation är stora hos både lärosäten och andra aktörer. Det inkluderar allt från övergripande omvärldsanalys för att identifiera större långsiktiga trender och skeenden på global nivå, till rapporter om specifika regioners forsknings- och innovationssystem. Underlag från omvärldsbevakning och omvärldsanalys kan vara avgörande i en relationsskapande process där omfattande kunskap krävs om den andra parten.⁴⁷

Utredningen konstaterade också att internationalisering är en kvalitetsfråga.⁴⁸ Då Sverige står för en mycket liten del av världens forskning totalt sett och konkurrensen om studenter och forskare hårdnar är internationalisering nödvändigt och en förutsättning för att uppnå kvalitet. Svenska forskare och innovatörer måste dock ha förutsättningar för att kunna hitta och utveckla samarbeten med de bästa forskarna och innovatörerna. Långsiktig och ändamålsenlig internationalisering förutsätter goda kunskaper om förhållandena i andra länder och villkoren för internationalisering. Omvärldsbevakning och analys är en förutsättning för att kunna uppnå uppsatta mål.

---

⁴⁷ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s 106.

⁴⁸ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige s 86.

Utredningen slutsats är dock att dagens omvärldsbevakning och omvärldsanalys är outvecklad och disparat och den konstaterar att ingen myndighet idag har ett uppdrag med sådan inriktning.⁴⁹ Utredningen föreslog därför att fem myndigheter (UHR, UKÄ, SI, Vinnova och Vetenskapsrådet) skulle få ett särskilt uppdrag för internationell omvärldsbevakning och omvärldsanalys inom sina respektive myndighetsområden och att uppdraget förs in i respektive ingående myndighets instruktioner.

Enligt förslaget ska myndigheterna tillföras sammanlagt 5 miljoner kronor per år för det särskilda uppdraget om omvärldsbevakning och analys så att lämpliga myndigheter kan genomföra analysuppdrag som plattformen gemensamt identifierat som centrala för ett strategiskt internationaliseringsarbete. Utredningen föreslog också att andra aktörer involveras i arbetet, inklusive Sveriges utlandsmyndigheter.

Vidare föreslog utredningen att omvärldsbevakning och analys bör vara ett av de områden som plattformen ska fokusera på. Genom plattformen kan sakkunskaper och resurser hos myndigheter och universitet samordnas och arbetsinsatser fördelas mellan myndigheterna så att de kompletterar varandra.⁵⁰

Arbetet kan bidra till bättre underlag till myndigheternas och lärosätenas eget internationella arbete men utredningen lyfte även vikten av att plattformens arbete baseras på aktuell omvärldsanalys.

Utredningen lyfte fram ett flertal områden där omvärldsbevakning och analys kan vara en viktig källa till beslutsunderlag. På strategisk nivå behövs kunskap om olika länders forsknings- och innovationssystem för att bättre förstå globala och regionala skeenden, samt förutse och planera för framtida utveckling. Exempelvis behövs ökad kunskap om internationella studenter och forskares drivkrafter till internationalisering för att kunna främja svensk rekrytering.

I specifika fall kan även djupare aktuella analyser av ett land eller universitet behövas. Bland annat föreslog utredningen att plattformen ska identifiera länder och de åtgärder som krävs för en koordinerad kraftsamling i utpekade länder (se även under strategisk internationalisering).⁵¹

Förslaget om omvärldsbevakning och analys är nära kopplat till två andra komponenter från utredningen som tillsammans ska dra nytta av den kompetens som myndigheter och lärosäten har idag: *särskilda utlandskontor* samt *främjande av Sverige som kunskapsnation*.⁵² Då förslagen om förstärkta och nyinrättade utlandskontor inte har

---

⁴⁹ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 105.

⁵⁰ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 108-109.

⁵¹ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 141.

⁵² SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 104 f.

realiserats berörs förslaget endast kortfattat medan Sverige som kunskapsnation diskuteras i tidigare avsnitt.

Enligt utredningen kan ibland även geografisk närvaro krävas för att kunna bygga upp strategiska relationer och långsiktiga partnerskap i samarbetsländer. Relationerna kan även påverka andra områden, som handel, talangattraktion och hantering av globala utmaningar positivt.

Utredningen föreslog att de nuvarande innovations- och forskningsrådets uppdrag justeras så att relevansen för svenska universitet och högskolor ökar samt föreslog en ökad närvaro och resursförstärkning. Utöver att plattformen bör få tillgång till innovations- och forskningsrådets rapportering där det är möjligt, så skulle kontoren få en stark koppling till området omvärldsbevakning och analys där de skulle kunna bidra med lokalkännedom, att bygga upp nätverk och agera kontaktmäklare.

Remissvaren, dialogmöten och hearing

I remisser och vid hearing framgick det att de som kommenterat över lag är positiva till utredningens förslag då förutsättningarna att bedriva egen omvärldsbevakning, framför allt hos de mindre lärosätena, är kraftigt begränsat idag. Flera påpekade till och med att den föreslagna resursförstärkningen om 5 miljoner kronor är en nödvändig lägstanivå för att kunna erbjuda en sådan omfattande verksamhet som föreslås i utredning.

Av remisser och hearing framgick också att arbetet bör ske i samverkan med en bred grupp aktörer inklusive andra myndigheter, offentliga stiftelser, akademier samt näringslivet. Det efterfrågas även att verksamheten inte bara fokuserar på akademisk verksamhet utan också på behov i hela "kunskapsnationen" och för policyutveckling. För att prioriteringar ska bli rätt behöver man dela information och inhämta synpunkter från lärosäten och andra myndigheter. Flera myndigheter och organisationer har även visat intresse av att bidra till arbetet i plattformen, till exempel IVA, CSN, innovations- och forskningsråden, STINT, och PRV.

En stor utmaning är att omvärldsbevakning och analys är ett brett område där olika målgrupper har olika behov och syfte. Även mottagarkapaciteten är begränsad hos många aktörer. Det blir därför svårt för plattformen att med befintliga resurser nå ut och möta behoven hos alla målgrupper. Plattformen rekommenderas därför att göra strikta prioriteringar och tidigt ta fram en långsiktig inriktning och tydliga mål för omvärldsbevakning för att möta sektorns samlade behov, och undvika alltför kortsiktiga analysuppdrag. Relationen mellan den myndighetsövergripande plattformen och den analysfunktion som föreslogs i Styr- och resursutredningen, STRUT, behöver också klargöras för att minska risken för överlappning.

Vid dialogtillfällena med myndigheter och lärosätesrepresentanter lyftes ett antal behov som plattformen kan bidra till att möta initialt. Flera efterfrågade samlade och tematiska rapporter från myndigheterna samt ökad kunskap och insyn hos lärosäten och externa aktörer om det arbete som bedrivs vid myndigheterna, andra lärosäten, innovations- och forskningsråden et cetera. Framför allt rör det analyser av trender och faktorer som påverkar mobilitet och internationalisering av forskning, utbildning och forskningsnära innovation, på nationellt, regional och global nivå. Det kan vara kunskap om innovations- och forskningssystem samt kulturella skillnader som berör internationella samarbeten såväl som information om aktuella och kommande händelser. Behovet av att i högre grad inkludera utbildningsfrågor i innovations- och forskningsrådets uppdrag för att deras arbete ska bli mer heltäckande framfördes också.

Projektgruppens överväganden

I sitt remissvar skriver SI att "På sikt är en utökad omvärldsanalys en avgörande framgångsfaktor för Sveriges förmåga att kommunicera nationens styrkor och relevans, och att bygga relationer till rätt målgrupper och samarbetsparter". Projektgruppen delar denna bedömning. Projektgruppen bedömer också att det är viktigt att den omvärldsbevakning och analys som bedrivs är driven av efterfrågan och är tydligt definierad.

Ett flertal myndigheter har i uppdrag att följa upp och utvärdera forskning och utbildning. Utöver SCB och UKÄ som både är ansvariga för officiell statistik på området utbildning och forskning, har Vetenskapsrådet till exempel uppdrag att redovisa statistiskt underlag för vetenskapliga publikationer.⁵³ Vinnova ska årligen redovisa statistik över det svenska deltagandet i EU:s ramprogram för forskning och innovation⁵⁴ och UHR ska bland annat analysera statistiken över antagna till högskolan vilket inkluderar internationella sökande.⁵⁵ Idag är dock, som utredningen påtalade, detta arbete disparat och UKÄ fick under 2021 uppdraget att upprätta ett nätverk för att samordna uppföljning och utvärdering av högskolans verksamhet.

Utan signaler om att de av utredningens förslag som är relevanta för analysverksamheten planeras att genomföras har projektgruppen valt att endast utgå från befintliga aktiviteter och resurser vid respektive myndighet i de förslag som presenteras. Detta avser exempelvis förslaget om förstärkning av innovations- och forskningskontoren samt förslaget om särskilt uppdrag och ökad budget till myndigheterna för omvärldsbevakning och analys. Ambitionsnivån måste således vara lägre än den internationaliseringsutredningen angav.

---

⁵³ Regleringsbrev: Vetenskapsrådet 2021.

⁵⁴ Regleringsbrev: Vinnova 2021.

⁵⁵ Regleringsbrev: UHR 2021.

Berörda myndigheter genomför i regel sina analyser av det svenska forskningssystemet i en internationell kontext. Några exempel är Vetenskapsrådets rapport Forskningsbarometern, där forskning i Sverige vartannat år jämförs med andra länders och UKÄ:s årligen återkommande statistiska meddelande om Internationell mobilitet. Vidare genomför UHR varje år ett par analyser med internationellt fokus relaterade till myndighetens internationella verksamhet.

Den omvärldsbevakning som sker naturligt inom ramen av detta arbete är dock inte så omfattande som beskrivs i utredningen. Vid ett tillskott på 5 miljoner kronor enligt utredningens förslag kan arbetet kopplat till plattformen utökas och bedrivs på större och mer systematisk nivå. Projektgruppen bedömer därför att utredningens förslag på ett särskilt uppdrag till myndigheterna för internationell omvärldsbevakning och omvärldsanalys inom sina respektive myndighetsområden inte kan genomföras utan tillskott av medel.

Plattformen har dock även utan extra medel möjlighet att fungera som en nod för den omvärldsbevakning och analys som sker redan idag genom ökad samverkan, informationsutbyte och koordinering av nuvarande verksamhet. Via plattformen kan behov inom utbildning, forsknings och innovationssystemet gällande internationell omvärldsbevakning och analys identifieras och därmed bidra till myndigheternas egen analysutveckling. Seminarier eller workshops kan även arrangeras där man samlar aktörer runt valda teman, både för informations-spridning av befintliga analyser och för behovsinventering.

Projektgruppen anser att plattformen skulle kunna bidra till att ge en tydligare kartbild av styrke- eller spetsområden, men att befintligt analysunderlag inte är tillräckligt för att kunna identifiera och föreslå sådana inledningsvis. Det skulle dock kunna vara en del av aktiviteterna inom samverkansområdet omvärldsbevakning och analys, där man kan sträva efter att bana väg för sådana analyser inom plattformen baserat på vad respektive myndighet kan genomföra för verksamhet. Analysunderlag kan också behöva kompletteras med underlag från ytterligare aktörer utanför plattformen, exempelvis underlag från patentdatabasen vid Patent- och registreringsverket.

Strukturerad samverkan mellan berörda myndigheter som gäller specifikt internationell omvärldsbevakning och analys saknas idag utöver det som sker via Intsam och EU-sam. Projektgruppen konstaterar att flera aktörer är relevanta för omvärldsbevakning och analys, såsom representanter från innovations- och forskningskontoren, och utlandskontor som tillhör myndigheter och lärosäten. Projektgruppen delar utredningens bedömning att innovations- och forskningsrådets uppdrag bör utvecklas för att öka relevansen för svenska lärosäten. De skulle då också bättre matcha plattformens uppdrag.

Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT) är också en viktig aktör inom detta område och bidrar redan idag med omvärldsanalys både i seminarie- och rapportform, genom sina utlandskontor, seminarier och så kallade landrapporter samt genom att varje år publicera STINT:s internationaliseringsindex.⁵⁶

Samverkan om att förbättra förutsättningarna för mobilitet

Internationaliseringsutredningen beskrev behoven av och hindren för i synnerhet inkommande mobilitet i slutbetänkandet men redogjorde också för den utgående mobiliteten i delbetänkandet. Uppgiften att samverka om att förbättra förutsättningarna för mobilitet bestod enligt utredningen av att skapa smidigare system för inresande studenter, forskare och lärare genom att fånga upp systemhinder som uppstår. Dels de som uppstår mellan olika myndigheters och organisationers verksamheter, dels inom enskilda myndigheter och organisationers verksamheter. Utredningen föreslog att myndigheter tillsammans arbetar för att identifiera och analysera hinder med målet att:

- a) undanröja hinder,
- b) finna lösningar för att arbeta runt hindret och
- c) vid behov uppmärksamma regeringen på hindret

Internationaliseringsutredningen fokuserade på samverkansbehov som finns för att stödja den inkommande mobiliteten men pekade på att även den utresande mobiliteten behöver utvecklas. Utredningen föreslog bland annat i sitt delbetänkande att Sverige som en del i en internationaliseringsstrategi bör sätta ett mål att 2025 ska minst 25 procent av studenterna tillbringa minst tre månader av sin utbildning utomlands.

Remissvaren, dialogmöten och hearing

Det framgår av remissvaren att framför allt många lärosäten ser ett behov av samverkan inom mobilitet och internationalisering av utbildning och att det är kring dessa frågor man tänker sig att plattformen främst ska verka. Flera andra myndigheter och aktörer stöder också arbetet med mobilitet. Det ses som viktigt för både studenter, forskare och arbetskraftinvandring.

Dialogmötena och hearingen bekräftade bilden från remissvaren att plattformen bör ha mobilitetsfrågor som ett samverkansområde. Vikten av att ha en bred syn på mobilitet underströks. Såväl in- som utresande

---

⁵⁶ STINT:s internationaliseringsindex bedömer svenska lärosätens internationaliseringsgrad baserat på ett antal faktorer som forskningen, studenternas och de anställdas internationella mobilitet, och utbudet av utbildning på annat språk än svenska, <https://www.stint.se/stint-internationaliseringsindex/>.

mobilitet bör ingå i plattformens arbete. Med hänvisning till internationaliseringsutredningens förslag att inte inkludera EU-frågor i plattformens huvuduppdrag framfördes åsikter om att det inte går att särskilja EU-relaterad internationalisering och mobilitet från övrig. Utmaningarna är i flera avseenden desamma. Då plattformen ska fokusera på utbildning, forskning och innovation bör den även behandla fler former av mobilitet än vad som har berörts inom Forum för internationalisering.

Projektgruppen har också tagit del av svaren på den enkät som Internationaliseringsutredningen skickade till lärosätena. I enkäten ställdes frågor om vilka hinder för in- och utresandemobiliteten som bör hanteras nationellt. Hindren som lärosätena tar upp är dels sådana som bäst hanteras samordnat av lärosätena själva, dels sådana som kräver samverkan med andra myndigheter. En lista med de hinder som nämns finns i bilaga 3.

Projektgruppens överväganden

Frågor om mobilitet är i huvudsak universitets och högskolors ansvar. Men när det gäller migrationsfrågor, antagning och åtgärder för att främja möjligheter för mobilitet genom exempelvis stipendier, studiemedel, bidrag och annat ekonomiskt stöd samt regelmässiga och administrativa förutsättningar ligger ett stort ansvar även på andra myndigheter. I dessa frågor finns behov av att samverka, identifiera hinder och i vissa fall möjligheter att kanalisera behov som studenter eller lärosäten uttryckt.

Fördelningen av ansvar och förutsättningar att påverka skiljer sig åt beroende vilken typ av mobilitet det gäller. Mobilitet består av både in- och utresande studenter, doktorander, postdok, lärare/forskare och övrig personal. De kan komma till Sverige eller resa ut inom någon typ av stipendie- eller stödprogram eller självständigt. Studenter som åker utanför organiserade utbyten brukar benämnas freemover-studenter. Projektgruppen föreslår att alla dessa typer av mobilitet ska rymmas inom plattformens verksamhet.

Fokus på såväl in- som utresande mobilitet

Projektgruppen konstaterar liksom Internationaliseringsutredningen att det finns samverkansbehov när det gäller att undanröja hinder för inresande studenter, doktorander, postdok och forskare. I synnerhet gäller det processen att komma till Sverige, som är komplicerad och involverar flera myndigheter och organisationer. Att verka för att undanröja hinder för inresande mobilitet bör vara en viktig del av plattformens arbete.

Projektgruppen konstaterar emellertid att det finns fördelar för myndigheterna att samverka även kring den utresande mobiliteten och

inkludera frågor om mobilitet inom EU-finansierade program. Exempelvis har Vetenskapsrådet, Vinnova och UHR i uppdrag att för Sveriges del administrera EU-program⁵⁷ och andra internationella program inom utbildning, forskning och innovation. Uppdragen har stark koppling till såväl in- som utresande mobilitet. Vidare administrerar STINT program som stöder utresande forskare och lärare. Det torde därför finnas skäl till att även fokusera på utresande mobilitet i plattformens arbete.

Internationaliseringsutredningen redogjorde för att det i huvudsak är universitet och högskolors uppgift att främja utresande mobilitet. Den rekommenderade därför lärosätena att vidta åtgärder för att främja mobilitet. Projektgruppen anser att ett nära samarbete i en plattform för internationalisering mellan myndigheter med uppdrag att administrera internationella program eller främja deltagande i EU:s verksamhet och universitet och högskolor skulle kunna gagna svenskt deltagande i europeiskt och internationellt samarbete. Det är emellertid viktigt att respektera respektive sektors roll och ansvar.

Internationaliseringsutredningen konstaterade att det befintliga mobilitetsstödet inte motsvarar nya behov och hänvisar bland annat till resultaten av den enkät som utredningen skickade ut till universitet och högskolor. Utredningen beskrev att befintliga program för mobilitetsstöd har olika begränsningar, såsom tidsrymd, format och destinationer för utlandsvistelsen. I enkätsvaren efterlyste lärosäten olika former av finansiering för kortare utlandsvistelser, finansiering av utlandsvistelser för grupper av studenter, och möjligheter till finansiering av blandad mobilitet där virtuell och fysisk mobilitet kan kombineras. Utredningen konstaterade att en "breddning av deltagandet i internationell mobilitet förutsätter därför att nya former för internationell studentmobilitet kan utvecklas".⁵⁸

Projektgruppen anser att en plattform för internationalisering där myndigheterna som administrerar programmen tillsammans med övriga berörda myndigheter och universitet och högskolor ingår, skulle kunna vara ett forum där trender och behov kan kanaliseras strukturerat. Myndigheter som ansvarar för de internationella programmen och Regeringskansliet har möjlighet att påverka de internationella programmen.

Det talar för att både in- och utresande mobilitet bör vara del av plattformens område men också att även inkludera frågor om mobilitet inom EU-finansierade program när det uppstår behov.

---

⁵⁷ Exempelvis Erasmus+ och Horisont Europa.

⁵⁸ SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering, s. 323.

Freemover studenter

Internationaliseringsutredningen redogjorde för att freemover-studenter är en stor och viktig grupp av den svenska utresande studentmobiliteten men att den är tämligen osynlig i diskussionen om internationalisering. Det troliga skälet till det är att studenterna åker utanför lärosätenas utbytesprogram och har få kontakter med svenska myndigheter för att arrangera sina utlandsstudier. Den myndighet som har mest kontakt med denna kategori studenter är Centrala studiestödsnämnden, CSN. I den mån studenterna söker studiemedel för sina utlandsstudier. Universitetskanslersämbetet inkluderar också freemover-studenter i den officiella statistiken över internationell studentmobilitet. UHR har på sajten Studera.nu övergripande information om studier utomlands som freemover.

En plattform för internationalisering bör beakta denna grupps roll för internationaliseringen i Sverige och arbeta för att förbättra dess förutsättningar för mobilitet. En faktor som dock kan begränsa engagemanget för denna grupp är att det inte explicit ingår i någon myndighets uppdrag att främja gruppens mobilitet.

Skapa en tydlig organisation

Projektgruppen har i förslaget till organisation av plattformen tagit ställning till Internationaliseringsutredningens förslag och resonemang, och synpunkter som framkommit i dialogmöten och vid hearingen.

Som nämnts har projektgruppen under sin begränsade tid inte kunnat beakta alla relevanta aspekter. Gruppen har därför fokuserat på att ta fram en bas som kan kompletteras och utvecklas utifrån framtida behov. Det innebär att det första året för plattformen kommer att behöva ägnas åt att precisera arbetsformerna.

Fördjupning av utredningens förslag till organisation

Internationaliseringsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande att myndigheterna Svenska institutet, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova ges i särskilt uppdrag att inrätta plattformen för internationalisering. Även om en lång rad myndigheter och organisationer är relevanta för universitets och högskolors internationalisering menade utredningen att internationaliseringsfrågor är en proportionerligt större andel av verksamheten vid dessa myndigheter. Därför förväntas relevansen och engagemanget på ledningsnivå vara störst i dessa myndigheter.

Internationaliseringsutredningen föreslog vidare att regeringen bör utse myndighetscheferna från dessa myndigheter för att utgöra en styrgrupp för plattformen tillsammans med en representant från övriga statliga forskningsfinansiärer samt två representanter för universitet och högskolor. Utredningen berörde för- och nackdelar med att involvera fler myndigheter och andra aktörers medverkan, exempelvis Sveriges förenade studentkårer (SFS) och STINT, i styrgruppen men stannade vid att konstatera att ”styrgruppen åtminstone initialt endast bör omfatta en mindre krets myndigheter. Risker med en större krets myndigheter är att samordningen blir för otymplig och frågorna alltför spretiga”.⁵⁹

Enligt Internationaliseringsutredningen bör styrgruppens övergripande uppdrag vara att utforma och leda plattformen för att koordinera myndighetsstödet till universitets och högskolors internationalisering.

---

⁵⁹ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 162.

Utöver styrgruppen föreslog utredningen att organisera ett antal arbetsgrupper samt ett sekretariat inom plattformen.

Remissvaren, dialogmöten och hearing

I remissvaren till utredningen framförde flera lärosäten att två lärosätesrepresentanter i styrgruppen är för få för att kunna fånga upp bredden och behoven hos lärosätena. Några lärosäten uttryckte tveksamhet till att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska ingå i styrgruppen på grund av myndighetens uppdrag att granska utbildning. UKÄ var dock positivt till att ingå i styrgruppen. Vidare lyfte flera lärosäten behovet av studentrepresentanter i plattformens styrgrupp vilket stöddes av Sveriges förenade studentkår.

Såväl Formas som STINT uttryckte en önskan om att ingå i plattformens styrgrupp. Formas eftersom de har fokus på forskning för att lösa globala samhällsutmaningar där gränsöverskirande och internationella samarbeten är en viktig grundförutsättning. STINT då de är en nationell kunskapsresurs inom internationalisering av högre utbildning och forskning.

Dialogmötena och hearingen som projektgruppen organiserade bekräftade och utvecklade bilden från remissvaren. SUHF:s representanter underströk att det är en fråga om legitimitet, och även om lärosätesrepresentanterna utses genom SUHF är det inte oproblemiskt för två representanter att representera hela sektorn. Om plattformen ska fungera väl är det viktigt att få ett flöde in. Då bör olika typer av lärosäten vara representerade för att kunna ta hänsyn till olika behov och hantera skillnaderna mellan till exempel små och stora lärosäten eller lärosäten med olika profil.

Även under hearingen underströk deltagarna behovet av att kunna inhämta frågor och behov från ett brett område, exempelvis från näringslivet. Identifiering av frågor kan inte bara täckas av representanterna i styrgruppen.

Under hearingen betonades behovet av arbetsgrupper med tydliga mandat och bred kompetens samt kontakt med befintliga grupperingar för att täcka bredden av frågor.

Myndigheter ges uppdrag för plattformen

Projektgruppen instämmer i Internationaliseringsutredningens förslag att några centrala myndigheter inom utbildning, forskning och innovation som tillsammans täcker en stor del av bredden av lärosätenas internationalisering bör ges i uppdrag att inrätta plattformen.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår därför att Svenska Institutet, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslers-ämbetet, Vetenskapsrådet och Vinnova ges i uppdrag att inrätta plattformen.

För att poängtera uppdragets långsiktiga och centrala betydelse är det projektgruppens mening att det bör övervägas att skriva in det i respektive myndighets instruktion. Inledningsvis kan det dock finnas skäl till att uppdraget specificeras i regleringsbrev och först efter en utvärdering ange uppdragen i instruktion.

Övriga aktörer i styrgruppen och i arbetsgrupperna är inte formellt bundna av ett sådant uppdrag, men bör vara solidariska med plattformens övergripande uppdrag. Styrgruppen bör därför tidigt ta fram en arbetsordning som gäller för hur arbetet inom styrgruppen ska bedrivas så att det kan förstås gemensamt inom styrgruppen.

Det är de myndigheter som har uppdrag från regeringen som formellt ansvarar för plattformens verksamhet när det gäller styrning och återrapportering.

Plattformens formella mandat och uppdrag

Som framgått inledningsvis är samverkan redan en förutsättning för de myndigheter som ingår i plattformen. Bestämmelserna om samverkan i förvaltningslagen och myndighetsförordningen avser både ärendehandläggning (framför allt när det gäller myndigheternas serviceskyldighet gentemot allmänheten) och så kallat faktiskt handlande, det vill säga den verksamhet som myndigheter bedriver som inte utgör myndighetsutövning.⁶⁰ Plattformen är ett exempel på sådant faktiskt handlande eftersom den inte förväntas bedriva myndighetsutövning.

De krav på samverkan som författningen lägger på myndigheterna omfattar samverkan mellan myndigheterna inom deras respektive "verksamhetsområden".⁶¹ Det innebär för det första att en myndighet först och främst prioriterar sina egna arbetsuppgifter och för det andra att bestämmelserna inte ger stöd för några samverkansprojekt, som faller utanför respektive myndighets verksamhetsområde.⁶²

Utöver den generella lagstiftningen finns också möjligheter för regeringen att styra samverkan mer specifikt, genom speciallagstiftning,

⁶⁰ Regeringens proposition 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag, s. 23f., 70 f. och 29 2f.

⁶¹ Regeringens proposition 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag, s. 70 f.

⁶² SOU 2010:29 En ny förvaltningslag, s. 212.

genom myndigheternas regleringsbrev eller särskilda regeringsbeslut.⁶³ Ett regeringsbeslut riktat till ett antal myndigheter att bilda en plattform skulle vara en sådan styrd samverkan. Utöver styrd samverkan finns också frivilligt etablerad samverkan mellan myndigheter och enligt en studie av Statskontoret är denna omfattande.⁶⁴

Som framgår innebär detta att plattformen i sig inte kan ägna sig åt myndighetsutövning eller ärendehantering mot enskild. Plattformen kan därför inte ta över myndighetsuppgifterna från en enskild myndighet. Plattformens styrgrupp har därmed inte mandat att fatta bindande beslut för de myndigheter som ingår eller för lärosätena. Men de ingående medlemmarna kan, när det är lämpligt, åta sig att genomföra den inriktning eller de rutiner som man har kommit överens om inom sina egna respektive organisationer. Plattformen blir därmed en möjliggörare för enskilda myndigheter att genomföra sina uppgifter mer effektivt.

Plattformen kan således inte ha några formella befogenheter utöver vad som är plattformens inre angelägenheter, såsom sekretariatets utformning, återrapportering till Regeringskansliet med mera. Befogenheterna är istället mer informella. Deltagarna agerar i gemensamma intressen och där så är lämpligt ger inriktning för en gemensam åtgärd som sedan implementeras inom respektive myndighet, eller gemensamt, där det är möjligt. Särskilt inom styrgruppen förväntas de myndighetschefer som deltar där kunna fatta beslut och driva frågor som är nödvändiga inom den egna organisationen för att kunna genomföra de inriktningsbeslut styrgruppen fattar.

Plattformen är inte heller en egen juridisk person. Det innebär att den inte på egen hand kan ingå avtal med andra organisationer, varför det exempelvis är värmyndigheten som tecknar eventuella avtal, till exempel med konsulter eller andra myndigheter.

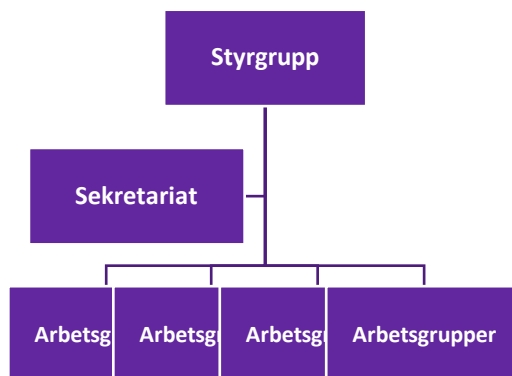
Plattformen organiseras i styrgrupp, arbetsgrupper och sekretariat

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår i likhet med internationaliseringsutredningens förslag att plattformen organiseras med en styrgrupp, ett sekretariat samt ett antal arbetsgrupper.

⁶³ Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel. Statskontoret, 2017, sid 6.

⁶⁴ Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel. Statskontoret, 2017.

Figur 1. Övergripande organisationsskiss

Styrgruppens uppgifter och sammansättning

Som framgått tidigare kommer plattformen behöva hantera ett stort antal frågor, dels sådana som rör själva plattformen, dels sådana som rör syftet med plattformens verksamhet, nämligen att underlätta internationalisering.

Styrgruppen kan fatta beslut i frågor om plattformens löpande verksamhet såsom:

- Frågor om övergripande inriktning, organisation, styrning, budget.
- Hur budget till plattformen ska utnyttjas och fördelas, exempelvis för sekretariat samt framtida satsningar.
- Plattformens organisation och inrättande, uppföljning och avslutning av arbetsgrupper.
- Arbetsordning för styrgruppen och arbetsgrupperna.
- Verksamhetsplan och långsiktig strategisk plan för plattformen.
- Inriktning för sekretariatets och arbetsgruppernas verksamhet, exempelvis genom mål- och syftesbeskrivning.
- Inriktning för åiterrapportering till Regeringskansliet.
- Övergripande kommunikation.

Utöver frågor om den löpande verksamheten bör styrgruppen agera proaktivt och vid behov ta initiativ till insatser som syftar till att undanröja hinder och främja internationalisering exempelvis:

- Till regering och Regeringskansli gemensamt (och/eller myndighetsvis) föreslå ändringar i författning, budgetfördelning, regleringsbrev eller motsvarande.
- Till regering och Regeringskansli gemensamt (och/eller myndighetsvis) lämna övriga rekommendationer och underlag, utlåtanden om exempelvis uppdatering av internationella strategier, inspel till kommande forsknings- och innovationspolitiska propositioner.

- Till myndigheter, lärosäten och organisationer rekommendera ändringar i regler och rutiner.
- Initiera gemensamma arrangemang med syfte att främja internationalisering såsom seminarier, workshoppar, konferenser, studiebesök, med mera.
- Initiera externa informations- och kommunikationsinsatser.
- Initiera gemensamma projekt till sina myndigheter inom internationalisering utöver det arbete som bedrivs inom arbetsgrupperna.

Projektgruppens överväganden om styrgruppens sammansättning

Projektgruppen delar utredningens resonemang om att styrgruppen, alla fall i inledningsskedet, bör bestå av en mindre grupp myndigheter tillsammans med ett antal lärosäten. Samtidigt behöver representationen i styrgruppen täcka den komplexitet av frågor som rör internationalisering av utbildning, forskning och innovation utan att bli alltför stor och utan att något område dominerar.

I fråga om representation i styrgruppen har hänsyn tagits till många frågor som rör relevans, representativitet, engagemang, beslutsmandat och resurser. I dialogmötena och hearingen har flera myndigheter och organisationer uttryckt att de vill ingå i styrgruppen. Det visar på ett stort engagemang i frågan och ett intresse av att vara med att påverka. Många myndigheter och organisationer som är viktiga för universitet och högskolors internationalisering behöver involveras i plattformens arbete, men alla kan inte ingå i styrgruppen utan att den blir alltför stor.

Projektgruppen har övervägt för- och nackdelar med såväl en mindre som en betydligt större styrgrupp än den utredningen föreslog. En mindre styrgrupp skulle möjligen vinna i effektivitet och ge ökat engagemang men skulle förlora i representativitet. En större grupp skulle vinna i representativitet och legitimitet men förlora i effektivitet. Projektgruppen menar att en något större styrgrupp än vad internationaliseringsutredningen föreslog kan tillåtas med bibehållen effektivitet men med högre representativitet, men att en ännu större grupp än den som föreslås nedan skulle förlora alltför mycket i effektivitet.

Som framkommit har det funnits flera aktörer som har efterfrågat en bredare representation från lärosäten. Det är viktigt att lärosätena kan bidra med ett brett spektrum av perspektiv och av olika typer av lärosäten. Projektgruppen har samrått med representanter ur SUHF:s expertgrupp för internationaliseringsfrågor om former för detta. Det bedömdes viktigt att säkerställa en koppling till SUHF och denna expertgrupp, inte minst när det gäller representativitet från lärosätena.

Projektgruppen anser, till skillnad från internationaliseringsutredningen, att det kan finnas motiv till studentrepresentation i styrgruppen, inte minst eftersom erfarenheten från studentrepresentation i motsvarande samverkansfora är positiv.

I fråga om ytterligare en forskningsfinansiär i styrgruppen har det övervägts hur det ska utformas. Projektgruppen föreslår att representationen växlar mellan forskningsfinansiärerna. Till skillnad från Vetenskapsrådet och Vinnova är de övriga forskningsfinansiärerna ämnesmässigt nischade. Det skulle därför gagna plattformens arbete om de växlade i styrgruppen för att över tid representera bredden i ämnesinriktning och politikområden.

Internationaliseringsutredningen identifierade STINT som en viktig aktör för lärosätenas internationalisering och resonerar kring huruvida STINT bör ingå i styrgruppen men landar i att inte föreslå det. Projektgruppen följer utredningens förslag men vill poängtera att den ser att STINT har en viktig roll att fylla i flera av plattformens arbetsgrupper.

Projektgruppen har även övervägt möjlig representation från ytterligare innovationsaktör eller näringslivet i styrgruppen men anser att representation i styrgruppen bör vara reserverat för organisationer som har internationalisering av utbildning och forskning som en stor del av sitt uppdrag, och menar att näringslivsperspektivet kan tillgodoses i någon av arbetsgrupperna.

Det finns dock behov av att hitta former för att påverka även för de organisationer som inte ingår i styrgruppen. Det ska inte vara nödvändigt att vara representerad i styrgruppen för att lyfta frågor och få ens perspektiv beaktat av plattformen. Utanför styrgruppen kommer påverkan framför allt kunna ske i arbetsgrupperna men det bör även finnas andra möjligheter.

Myndigheterna som ges uppdraget att inrätta plattformen har ansvar för sekretariatet. Det gör att de styr beredningen av ärenden. Det är därför nödvändigt att sekretariatet är lyhört i beredningen av ärenden i förhållande till samtliga i styrgruppen.

När det fattas beslut inom plattformen har alla styrgruppsmedlemmar lika stort inflytande och beslutsmandat. Som redogjordes för tidigare har inte plattformen i sig beslutsmandat över myndigheterna och lärosätena i plattformen. Myndighetsrepresentanterna kan fatta beslut om den egna myndighetens verksamhet. Lärosätesrepresentanterna har andra förutsättningar då de i styrgruppen representerar en hel sektor.

För att få en väl fungerande styrgrupp behövs därför en långsiktig planering. Det är viktigt för att ge goda förutsättningar för beredning och förankring av ärenden.

Internationaliseringsutredningen förordade att styrgruppen skulle bestå av generaldirektörer och rektorer för att den ska ha tydligt beslutsmandat i sina respektive organisationer. Det ger också styrgruppen tyngd att, i den mån det blir aktuellt, driva frågor gentemot myndigheter med betydelse för universitet och högskolors internationalisering men med litet eget uppdrag inom internationalisering. Betydelsen av att de ytterst ansvariga cheferna kommer överens för att få effektiv samverkan poängteras också av Statskontoret, som beskrivits.

Projektgruppen har övervägt hur ordförandeskapet för styrgruppen och plattformen ska organiseras. En möjlig lösning är att ordförandeskapet är kopplat till värmyndigheten för plattformen. Det skulle ge tydliga och väl utarbetade kontaktvägar mellan sekretariat och ordförande. Mot det har alternativet med roterande ordförandeskap ställts. Ett roterande ordförandeskap bedöms kunna bidra till att tydliggöra ansvaret och öka engagemanget i styret av plattformen hos representanterna i styrgruppen.

En representant för sekretariatet bör vara sekreterare vid styrgruppens möten.

Styrgruppen bör sammanträda två till fyra gånger per år.

Mot bakgrund av detta föreslår Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova att:

- Styrgruppen består av myndigheterna med uppdrag att inrätta plattformen, det vill säga Svenska Institutet, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslersämbetet, Vetenskapsrådet och Vinnova, ytterligare en forskningsfinansiär, tre lärosäten och Sveriges förenade studentkårer (SFS).
- Styrgruppen består av de högsta cheferna för de organisationer som är representerade i styrgruppen.
- Ordförandeskapet roteras mellan myndigheterna som har uppdraget att driva plattformen och som ingår i styrgruppen med två års mandatperioder. Generaldirektören för värmyndigheten för plattformen bör vara ordförande den första mandattiden.
- Den generaldirektörsgroup som finns för forskningsfinansiärerna nominerar representant för forskningsfinansiärer till styrgruppen på en mandattid om två år.
- Lärosätesrepresentanterna i styrgruppen utses av SUHF på en mandattid om två år.

Arbetsgrupper bedriver operativt arbete

Internationaliseringsutredningen ansåg ”att det är rimligt att skapa mer operativa undergrupperingar inom plattformen för internationalisering i form av arbetsgrupper av permanent eller ad hoc-karaktär för samverkan inom specifika områden”. Utredningen gav också exempel på sådana områden och frågor.⁶⁵

Projektgruppen delar utredningens mening att arbetsgrupper krävs för det operativa arbetet inom plattformen. Hur detta arbete konkret ser ut beror på förutsättningarna för varje arbetsgrupp, men följande uppgifter bör ingå i arbetsgruppernas ansvarsområden:

- Identifiera möjligheter, behov och hinder samt till styrgruppen föreslå aktiviteter, samverkansprojekt och lösningar för att främja internationalisering och uppnå arbetsgruppens målbeskrivning.
- Erfarenhetsutbyte.
- Omvärldsbevakning inom sina respektive samverkansområden och ömsesidigt informationsutbyte om aktuella och kommande frågor, trender, utveckling.
- Hantera och samordna konkreta frågor/ärenden av gemensamt intresse, regeringsuppdrag, deltagande i konferenser/workshoppar, gemensamma projekt med mera.

---

⁶⁵ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, sid 157.

- Föra dialog med de intressenter som inte direkt deltar i arbetsgruppen samt bidra till informationsspridning, exempelvis genom möten, besök, seminarier, workshoppar, enkäter.
- Verka för synergier mellan utbildning och forskning och innovation när det gäller internationalisering.
- I övrigt bistå och ta fram underlag till plattformens styrgrupp, andra arbetsgrupper inom plattformen och sekretariatet när det efterfrågas.

Projektgruppens överväganden

När projektgruppen har övervägt hur arbetsgrupperna skulle kunna se ut har följande överväganden gjorts.

Alla fyra föreslagna samverkansområdena låter sig inte enkelt översättas till en motsvarande uppsättning arbetsgrupper. Det gäller inte minst samverkansområdet strategiska internationaliseringen där en särskild arbetsgrupp för strategifrågor skulle skapa stuprör och därmed minska synergier med övrig verksamhet. De övergripande strategiska frågorna kommer till stor del att hanteras av styrgruppen men projektgruppen menar att de också behöver beaktas i arbetsgrupperna. Projektgruppen föreslår därför att de strategiska frågorna hanteras på alla nivåer inom plattformen.

Antalet arbetsgrupper bör begränsas. För att behålla effektivitet i plattformens arbete kan antalet arbetsgrupper inte vara för stort. För många arbetsgrupper riskerar att skapa stuprör och öka behovet av kontaktytor mellan arbetsgrupperna. Projektgruppen har i arbetet också utgått från resultaten i Statskontorets rapporter (refereras tidigare). Därför förordar projektgruppen inledningsvis en flexibel organisation där man snabbt drar igång ett fåtal enklare projekt och successivt utvecklar organisationen. Det är därför viktigt att styrgruppen och sekretariatet tidigt prioriterar och endast initierar arbetsgrupper för de frågor som är mest aktuella och i behov av samverkan.

Antalet arbetsgrupper får dock inte hållas nere så kraftigt så att de genom sin storlek blir ohanterliga, både genom bredden på frågor som behöver hanteras och genom antalet deltagare. Samtidigt behöver arbetsgrupperna återspegla den komplexitet i universitet och högskolors internationalisering som plattformen för internationalisering behöver hantera.

Deltagarna i arbetsgrupperna ska vara de myndigheter, lärosäten, innovations- och forskningsråd samt representanter från organisationer och näringsliv som har intresse av och resurser för att delta. Frivilligheten gäller som princip för deltagande. Det får dock inte finnas någon intressekonflikt för dem som deltar i arbetsgruppernas verksamhet. Det ska vara möjligt att adjungera in myndigheter och

organisationer som inte normalt deltar i arbetsgruppernas arbete. Det inkluderar även Regeringskansliet, även om Regeringskansliet inte förutses delta kontinuerligt i arbetsgruppernas arbete.⁶⁶ När en ny arbetsgrupp initieras bör en förfrågan gå ut från styrgruppen till de myndigheter och organisationer som berörs och som bedöms kunna bidra aktivt till arbetsgruppens arbete.

Deltagarna i arbetsgrupperna är en del av plattformens operativa verksamhet och bör vara införstådda med att det innebär ett visst åtagande i form av personella resurser att delta i en arbetsgrupp. Arbetsgrupperna bör därför i sin arbetsplan tidigt fastställa både arbetsgruppens resursbehov och tillgång till resurser hos sekretariat samt ingående myndigheter, lärosäten, och övriga organisationer. Om större resursbehov identifieras, som inte kan hanteras av arbetsgruppen egna medlemmar, bör styrgruppen uppmärksammas.

Arbetsgrupperna kan behöva tillämpa olika arbetsätt med hänsyn till sina respektive arbetsområden. Det ska dock ske så effektivt som möjligt.

Varje arbetsgrupp fastställer en ordförande som leder arbetet i arbetsgruppen med stöd av plattformens sekretariat (kallelse, underlag, minnesanteckningar med mera). Inledningsvis föreslås att arbetsgrupperna leds av någon av de myndigheter som har det formella uppdraget för plattformen, företrädesvis en myndighet som berörs i stor omfattning av frågor inom arbetsgruppens område eller i övrigt har stor insikt i frågorna. Arbetsgrupperna ska på sikt kunna ha undergrupper, men uppdragsgruppen bedömer att behovet, med ett undantag, inte finns initialt.

Arbetsgrupperna agerar inom ramen för ett uppdrag och en målbeskrivning som ges av styrgruppen. Där ska förutsättningarna, inriktningen och mål för arbetet samt intressenter anges. Inom ramen för ett sådant mandat tar arbetsgrupperna fram arbetsplaner där de tar fram prioriteringar, definierar konkreta aktiviteter och tidsplaner. Arbetsgrupperna återrapporterar till styrgruppen på det sätt som styrgruppen fastställer.

En tidsbegränsning ska anges för arbetsgrupperna. Hur lång tid som ska ges beror på uppdraget, men initialt maximalt två år. En arbetsgrupp ska kunna förlängas av styrgruppen, med bibehållet eller förändrat mandat och sammansättning. En utvärdering av arbetsgruppens arbete bör föregå en förlängning. En sådan utvärdering koordineras av sekretariatet. Styrgruppen kan också besluta om att upphöra med en arbetsgrupp, skapa nya arbetsgrupper eller slå samman existerande.

---

⁶⁶ Med undantag av innovations- och forskningsråden.

Arbetsgrupperna bör inte dubblera grupperingar som redan finns på andra håll. Arbetsgrupper med deltagande enbart från lärosäten genomförs bäst inom ramen för SUHF eller andra samverkansorgan mellan lärosätena och inte inom ramen för plattformen. Däremot förutses en nära samverkan mellan plattformens arbetsgrupper och sådana grupperingar när det krävs. Det är viktigt att lärosätena kan delta i arbetsgruppernas arbete för att kunna bidra med ett brett spektrum av perspektiv och från olika typer av lärosäten. Ordförande för sådana grupperingar bör ges möjlighet att ingå i eller adjungeras till arbetsgrupperna. Det förhindrar inte att även övriga myndigheter och organisationer som deltar i grupperingarna också deltar i plattformens arbetsgrupper. Behovet av samverkan med Intsam har exempelvis berörts.

Inför inrättande av en arbetsgrupp bör en inventering göras av vilka andra grupperingar och nätverk som finns inom den tilltänkta arbetsgruppens ansvarsområde. Vidare bör intressenter som kan bidra till och/eller som direkt påverkas av arbetsgruppens arbete identifieras.

Plattformens arbetsgrupper ska, på motsvarande sätt, också kunna delta i andra grupperingars arbete, där det är möjligt, exempelvis genom att delta i arbetsgrupper, workshoppar, seminarier. I dessa fall faller den uppgiften huvudsakligen på ordföranden i arbetsgrupperna, alternativt den som man istället kommer överens om inom respektive arbetsgrupp.

Former för samverkan mellan arbetsgrupperna behöver finnas för att identifiera synergier och undvika stuprör, det vill säga att varje arbetsgrupp arbetar med sitt. Ett sätt att hantera det är ett årligt återkommande möte mellan arbetsgruppernas ordförande alternativt ett stormöte med alla som ingår i plattformens arbetsgrupper. Formerna för det får styrgruppen fastställa.

Fyra arbetsgrupper föreslås

Arbetsgrupper ska bidra till plattformens övergripande syfte att skapa bättre förutsättningar för universitet och högskolor att bedriva internationalisering inom högre utbildning, forskning och forskningsnära innovation.

De bör omfatta områden där det sannolikt kommer att finnas ett kontinuerligt behov av samverkan under överskådlig tid, även om prioritering och inriktning hos arbetsgruppen bör variera med tid.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår därför mot bakgrund av ovanstående samt mot bakgrund av behoven som beskrivits under de olika samverkansområdena att följande arbetsgrupper inom plattformen inrättas initialt:

- Mobilitet
- Sverige som kunskapsnation
- Omvärldsbevakning och analys
- Ansvarsfull internationalisering

Andra arbetsgrupper har övervägts i arbetet. Det övervägdes att ha en särskild arbetsgrupp för innovation och näringslivssamverkan. Projektgruppen kom dock fram till att det skulle resultera i begränsade synergier om man hanterade denna fråga separat och det är därför bättre att innovationsaktörer deltar i övriga arbetsgrupper. Vidare övervägdes en särskild arbetsgrupp för strategisk internationalisering men projektgruppen bedömde att området är relevant för alla arbetsgrupper och att det skulle skapa stuprör om de behandlades i en egen arbetsgrupp. De övergripande strategiska frågorna bör istället samordnas i styrgruppen.

Arbetsgrupp mobilitet

Arbetsgruppen syftar till att förbättra förutsättningarna för mobilitet och verka för att hinder för mobilitet undanröjs.

Arbetsgruppen föreslås ledas av Universitets- och högskolerådet.

Inledningsvis bör följande myndigheter och organisationer få frågan om att ingå i arbetsgruppen: CSN, Migrationsverket, SI, STINT, studenter (SFS), Sulf, UHR, UKÄ, Vetenskapsrådet, Vinnova samt representanter för lärosäten.

Vidare bör arbetsgruppen ha nära upparbetade samarbeten med samarbetsnätverk som SUHF:s expertgrupp för internationalisering, andra lärosätessammansatta nätverk som har fokus på mobilitet, Euraxess-nätverket med flera.

Arbetsgruppen bör fokusera på in- och utresande studenter, forskare och övrig lärosätespersonal, såväl de som reser inom utbytesprogram som de som reser på egen hand utanför stipendieprogram. Vid behov ska arbetsgruppen via styrgruppen uppmärksamma regeringen på hinder och föreslå åtgärd.

Migrationsfrågor är en vanlig utmaning när det gäller inkommande mobilitet. Inom Forum för internationalisering har migrationsfrågor hanterats i en särskild arbetsgrupp med goda resultat. En liknande

lösning bör övervägas inom plattformen, möjligen som en undergrupp till arbetsgruppen mobilitet.

Arbetsgruppen för mobilitet har en särskilt nära koppling till arbetsgruppen för Sverige som kunskapsnation då rekryteringen av studenter och forskare är talangattraktion och därför beroende av Sverige-bilden.

Projektgruppen har tagit del av svaren i den enkät Internationaliseringsutredningen skickade till lärosätena och har sammanställt en lista (bilaga 3) över exempel på hinder som ett eller flera lärosäten i sina enkätsvar anser bör hanteras nationellt. Projektgruppen har inte tagit ställning till vilka hinder som bör hanteras av plattformen för internationalisering men anser att listan bör vara ett underlag för att initialt inventera möjliga samverkansinsatser när det gäller mobilitet och prioritera bland dem.

Första uppgift: Inventera och prioritera hinder bland annat utifrån bifogad lista med hinder som identifierats i Internationaliseringsutredningens enkät.

Arbetsgrupp Sverige som kunskapsnation

Arbetsgruppen syftar till att med ett övergripande perspektiv skapa goda förutsättningar för att främja Sverige som kunskapsnation och därmed bidra till att attrahera talanger och skapa relationer.

Arbetsgruppen föreslås ledas av Svenska institutet.

Inledningsvis bör följande myndigheter och organisationer få frågan om att ingå i arbetsgruppen: Business Sweden, Euraxess, SI, STINT, Svenskt näringsliv, Teknikföretagen, UHR, Vetenskapsrådet, Vinnova samt representanter för lärosäten och innovations och forskningsråden.

Arbetsgruppen bör ta ett strategiskt samlat grepp om kommunikationen om Sverige som kunskapsnation. Utöver koordinerade kommunikationsinsatser och en gemensam budskapsplattform bör arbetsgruppen också kartlägga intressenter och de grundläggande förutsättningarna, attraktionskraften, för kunskapsnationen Sverige. För att åstadkomma det behöver arbetsgruppen samverka med arbetsgruppen för mobilitet och andra grupperingar som exempelvis NIMK, AG7 inom regeringens samverkansprogram, Vinnovas Internationella innovationsinitiativ.

Vidare bör gruppen främja relationsbyggande genom att bidra i planeringen av delegationsresor genom att identifiera länder, regioner, ämnesområden, syfte och mål med relevans för lärosätena. Detta arbete bör ske i samverkan med arbetsgruppen för omvärldsbevakning och analys.

Första uppgift: identifiera existerande aktiviteter, behov, förutsättningar och intressenter.

Arbetsgrupp omvärldsbevakning och analys

Arbetsgruppen syftar till att öka kännedomen om omvärlden samt skapa en gemensam, övergripande, och aktuell bild av internationella omvärldsfaktorer som påverkar internationalisering av utbildning, forskning och innovation för att underlätta för lärosäten och myndigheter att göra välavvägda strategiska val avseende internationalisering.

Arbetsgruppen föreslås ledas av Vetenskapsrådet.

Inledningsvis bör följande myndigheter och organisationer få frågan om att ingå i arbetsgruppen: SI, Sida, STINT, UHR, UKÄ, Vetenskapsrådet, Vinnova samt representanter för lärosäten och innovations- och forskningsråden.

I denna arbetsgrupp kan det ske ett utbyte av information om kommande och pågående analysprojekt hos medlemmarna. Vid behov kan det även tas fram underlag baserat på befintligt material, egna eller gemensamma, till styrgruppen och övriga arbetsgrupper. Dessa sammanställningar kan även vara stöd för utlandsmyndigheter, myndigheter och lärosäten inför delegationsresor och högnivåbesök eller inför framtagande av större nationella samverkansavtal. Detta arbete bör då ske i samverkan med arbetsgruppen för Sverige som kunskapsnation. Genom arbetsgruppen kan omvärldsbevakning om internationell utbildning, forskning och forskningsnära innovation bedrivs och koordineras.

Vidare kan gruppen bidra till att kartlägga och identifiera behov och kunskapsluckor rörande internationalisering hos i första hand medlemmarna i arbetsgruppen, men även nationellt. Via enkäter och genom att föreslå och delta i workshoppar, hearings och konferenser arrangerade av sekretariat kan de fånga upp framtida behov men även bidra till att sprida befintligt analysmaterial, information och kunskap.

Arbetsgruppen kan även stödja styrgruppen och ingående medlemmars utvecklingsarbete genom att identifiera och visa på möjligheter till ökad koordinering och/eller myndighetsgemensamma omvärldsbevaknings- och analysprojekt.

Det är projektgruppens bedömning att för att vara effektiv behöver omvärldsbevakning i viss mån genomsyra alla arbetsgrupper. Processer för att överföra kunskap mellan arbetsgrupper kommer därför att bli viktiga.

Första uppgift: Inventera befintlig omvärldsbevakning och analysmaterial och arbete samt identifiera behov och kunskapsluckor.

Arbetsgrupp ansvarsfull internationalisering

Arbetsgruppen syftar till att myndigheterna genom samverkan ska kunna komplettera lärosätenas eget arbete med ansvarsfull internationalisering, dels vad gäller vilka hot och utmaningar som finns mot internationell samverkan avseende säkerhet, hållbarhet och etik, dels genom att tillhandahålla verktyg och gemensamma riktlinjer. Därigenom underlättas lärosätenas arbete med att inrikta och genomföra sunda och säkra internationella samarbeten baserade på förtroende.

Arbetsgruppen föreslås ledas av Vinnova.

Inledningsvis bör följande myndigheter och organisationer få frågan om att ingå i arbetsgruppen: Etikprövningsmyndigheten, Formas, Forte, Inspektionen för strategiska produkter, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sida, STINT, Säkerhetspolisen, UHR, UKÄ, Vetenskapsrådet, Vinnova samt representanter för lärosäten och innovations- och forskningsråden.

Denna arbetsgrupp bör uppmärksamma de utmaningar som forskningsinfrastrukturer har. Juridisk kompetens bör ingå i eller kunna adjungeras till arbetsgruppen. Utrikesdepartementet kan adjungeras för specifika frågor, exempelvis för att redovisa arbetet med de rapporter som departementet tar fram om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i världen.

Arbetsgruppen kan vid sidan av de former för samverkan som lärosätena själva har, erbjuda en nationell arena för frågor om ansvarsfull internationalisering, inkluderande erfarenhetsutbyten, med mera. Säkerhetshotet är fortsatt högt, inte minst mot forskning och utveckling och hotet från utländsk inblandning aktualiseras av allt fler aktörer. Frågor om medborgarrätt, mänskliga rättigheter inte minst kopplat till hållbarhetsmålen kan också hanteras inom ramen för arbetsgruppen.

Första uppgift: En nulägesanalys och kartläggning av pågående arbete inom området hos lärosäten, samt på europeisk nivå (exempelvis att analysera de riktlinjer för obehörig inblandning som EU kommer att ta fram).

Ett sekretariat stöder styrgruppen och arbetsgrupperna

Internationaliseringsutredningen föreslog att sekretariatet består av de myndigheter som regeringen utser att inrätta plattformen.

Internationaliseringsutredningen föreslog vidare att sekretariatet rent administrativt inordnas inom UHR.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova delar utredningens förslag och föreslår att sekretariatsfunktionen bedrivs gemensamt av Svenska Institutet, Universitets- och högskolerådet (UHR), Universitetskanslersämbetet, Vetenskapsrådet och Vinnova. Sekretariatet leds av UHR och har administrativt säte på UHR som värdmyndighet.

Sekretariatet ska:

- Bistå styrgruppen i arbetet genom att ta fram underlag och bereda ärenden och genomföra det som styrgruppen beslutar om.
- Verka som en sambandsnod för arbetsgrupperna och vara deras länk till styrgruppen.
- Ansvara för plattformens externa kommunikation.
- Vid behov representera plattformen vid externa möten, workshoppar, konferenser.
- Följa upp och utvärdera arbetsgrupper.
- Utgöra kontaktytan in till plattformen för Regeringskansliet och övriga.

Sekretariatet ska vara länken mellan arbetsgrupperna och styrgruppen. Det bör ingå en representant från sekretariatet i varje arbetsgrupp.

Som värdmyndighet för plattformen ansvarar UHR för ekonomihantering, diarieföring och arkiv, återrapportering och har huvudansvar för extern och intern kommunikation.

Behov av samordning med Regeringskansliet

Internationaliseringsutredningen underströk vikten av löpande dialog mellan företrädare för Regeringskansliet och plattformen och att den behöver prioriteras.

Enligt förslaget ovan kommer Regeringskansliet inte att ingå i plattformen då det skulle riskera att uppstå otydligheter i regeringens styrning. Projektgruppen menar emellertid att Regeringskansliet kan adjungeras vid behov, främst till berörda arbetsgrupper.

Projektgruppen instämmer i Internationaliseringsutredningens analys att det är viktigt med dialog och att oklarheter i styrning ska undvikas. Projektgruppen har inte tagit ställning till hur dialogen med Regeringskansliet bäst sker, men eftersom plattformen ska öka samverkan mellan myndigheter som delvis lyder under olika departement bör motsvarande samverkan om plattformens uppdrag finnas inom Regeringskansliet. Det bör årligen beredas tillfällen för gemensam dialog med berörda departement.

Eftersom innovations- och forskningsråden är placerade inom Näringsdepartementet är det särskilt viktigt att upprätthålla en löpande dialog med Regeringskansliet om deras verksamhet.

Regeringen bör ge UHR, som värdmyndighet för plattformen, i uppdrag att återrapportera plattformens verksamhet för att undvika oklara roller.

Budget för sekretariat och gemensamma uppgifter

Regeringen föreslog i propositionen Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige en budget för plattformen på 3 miljoner kronor årligen för åren 2022, 2023 och 2024.⁶⁷

Flera remissinstanser pekade på att 3 miljoner kronor är en mycket begränsad budget i förhållande till de ambitioner som sätts för plattformen. Projektgruppen instämmer i dessa synpunkter. Den begränsade budgeten kommer begränsa ambitionsnivån inom plattformen. Egeninsatser, främst i form av arbetstid, från de myndigheter och organisationer som ingår i plattformens arbete, i synnerhet de som ingår i styrgruppen, kommer därför att påverka plattformens ambitionsnivå.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår att budgeten fördelas mellan kostnader för att driva sekretariatet, kostnader för möten i styrgruppen och arbetsgrupperna samt andra aktiviteter som plattformen beslutar om. Medlen betalas ut till UHR som fördelar medlen till övriga myndigheter i sekretariatet och övriga kostnader enligt följande fördelningsnyckel:

- Motsvarande en årsarbetskraft för Universitets- och högskolerådet.
- Motsvarande en fjärdedels årsarbetskraft för Svenska Institutet, Universitetskanslersämbetet, Vetenskapsrådet och Vinnova.
- Resterande del av budgeten, cirka 500 000–600 000 kronor, för övriga kostnader, exempelvis tillfällig personell resursförstärkning, workshoppar, digitala verktyg, seminarier, resor, möten, studieresor.

Kommunikationsinsatser är mycket viktiga

För att kunna nå ut och för att få in frågor från en vidare krets än den styr- och arbetsgrupperna representerar är kommunikationsinsatser mycket viktiga. Det påtalades också under hearingen. Det är viktigt att det finns kunskap om plattformens existens inom universitet och högskolor samt bland de myndigheter och organisationer som berör

⁶⁷ Regeringens proposition 2020/21:60 Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige.

lärosätenas internationalisering. Vetskapen om plattformen är en förutsättning för att få input till plattformens arbete men också för att undvika dubblering av arbete. Kommunikationen blir också en viktig del i att bygga förtroende för plattformens arbete.

Plattformen bör i inledningsskedet utarbeta en övergripande kommunikationsplan. Projektgruppen har inte tagit ställning till det konkreta innehållet i en sådan kommunikationsplan men en webbplats torde vara navet i kommunikationen. Vidare har gruppen diskuterat nyhetsbrev, årlig återkommande konferens och workshoppar.

Översiktlig verksamhetsplan första året

Projektgruppen anser att bland annat följande bör ingå i plattformens verksamhet det första året:

- Formera styrgruppen.
- Etablera det myndighetsgemensamma sekretariatet.
- Fastslå en arbetsordning.
- Besluta om en verksamhetsplan.
- Utarbeta en kommunikationsplan.
- Formera arbetsgrupper – rekrytera medlemmar, skapa en gemensam nulägesbild och inventera behov inom arbetsgruppens område enligt vad som är beskrivet ovan.
- Genomföra en lanseringskonferens.

Plattformen utvärderas efter tre år

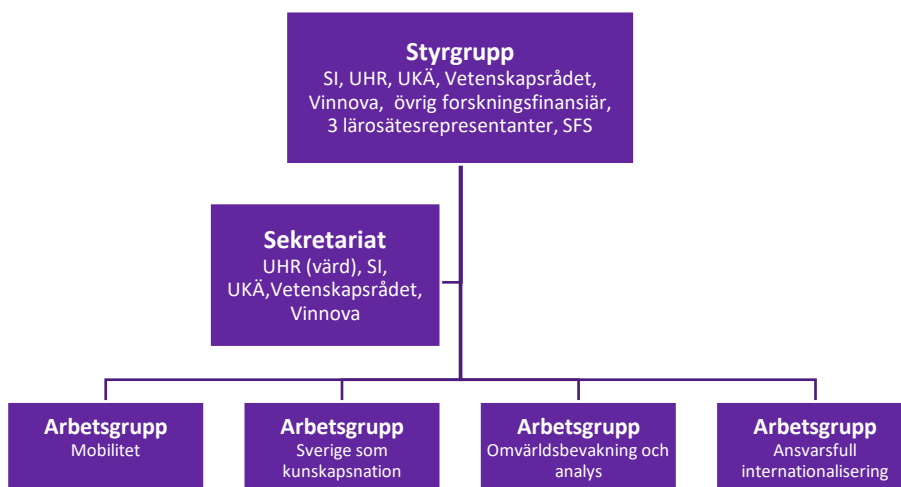
Plattformen föreslogs enligt utredningen inte bli permanent från början utan utvärderas efter ett antal år. Såväl inriktning, organisation som representation i styrgruppen skulle då ses över. Bland annat skulle regeringen överväga om uppdraget att ingå styrgruppen ska framgå i alla deltagande myndigheters instruktion eller regleringsbrev.⁶⁸

Projektgruppen instämmer i behovet av utvärdering efter ett antal år. Med tanke på att det första verksamhetsåret till stor del kommer att ägnas åt att formera plattformen menar projektgruppen att en första utvärdering görs efter att plattformen har fått verka ett par år.

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår att plattformen utvärderas rörande inriktning, organisation och styrning efter tre år.

⁶⁸ SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige, s. 165.

Figur 2. Organisationsskiss plattform för internationalisering

Forum för internationa- lisering läggs ner

Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova föreslår i likhet med Internationaliseringsutredningen att plattformen för internationalisering ersätter Forum för internationalisering.

I och med att plattformen etableras upphör därför Forum för internationalisering.

Referenser

En innovativ och samverkande förvaltning – 10 år med det förvaltningspolitiska målet. Statskontoret, 2020.

Frivillig samverkan mellan myndigheter – några exempel. Statskontoret, 2017.

Förvaltningen om förvaltningspolitiken – förväntningar, utmaningar och möjligheter. Statskontoret, 2011.

Förvaltningspolitik i förändring – långsiktiga utvecklingstendenser och strategiska utvecklingsbehov. Statskontoret, 2019.

Förändringar i svensk statsförvaltning och framtida utmaningar. Statskontoret, 2015b.

Reformer i offentlig sektor – Perspektiv och erfarenheter från enkätundersökning med högre chefer i statsförvaltningen. Promemoria från Statskontoret, 2015a.

Regeringens proposition 2009/10:175 Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt.

Regeringens proposition 2016/17:50 Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft.

Regeringens proposition 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag.

Regeringens proposition 2020/21:60 Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige.

SOU 2007:75 Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning. Betänkande av Styretredningen.

SOU 2010:29 En ny förvaltningslag.

SOU 2018:3 En strategisk agenda för internationalisering – Delbetänkande av utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor.

SOU 2018:78 Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige – Slutbetänkande av utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor.

Säkerhetspolisens årsbok 2020.

Bilagor

Bilaga 1. Sammanfattning av remissvaren

Internationaliseringsutredningens slutbetänkande remitterades och en stor andel av remissinstanserna (88%) valde att lämna in ett yttrande om utredningen, även om endast runt hälften valde att kommentera bildandet av en plattform för internationalisering. Störst andel omnämmanden av plattformens finns hos lärosätena (100% av universitet och 47% av högskolor). Det är en tydlig överrepresentation av kommentarer om plattformen från universitet jämfört med övriga, inklusive högskolor, konstnärliga högskolor och enskilda utbildningssamordnare. Svaren från representanter för näringslivet och arbetsmarknadsorganisationer är också jämförelsevis få.

Majoriteten av dem som uttalar sig direkt om plattformen, både hos lärosäten och myndigheter, är positivt inställda och stöder, om än försiktigt, förslaget. Det finns dock en del frågor och även ett fåtal mycket starka invändningar mot förslaget. Några av de viktigaste slutsatserna som berör uppdragsgruppens arbete listas här, uppdelat på allmänt om plattformens organisation och verksamhet samt enligt plattformens fyra samordningsområden:

Plattformens organisation och verksamhet

- **Lärosätenas autonomi, suveränitet och behov behöver beaktas och respekteras.** Lärosätenas behov är mycket centralt och flera upplever en otydlighet om hur plattformen och lärosätena ska förhålla sig till varandra och betonar vikten av att lärosätena måste få ett starkt inflytande över plattformen och att deras erfarenheter och specialkompetens tillvaratas. Även UHR lyfter i sitt remissvar att det är viktigt att fastställa plattformens uppdrag och roll gentemot lärosätena och SUHF och dess uppdrag inom till exempel expertgruppen för studieadministrativa frågor respektive expertgruppen för internationaliseringsfrågor.
- **Lärosätena upplever att två lärosätesrepresentanter i styrgruppen är för få** för att kunna fånga upp bredden och behoven hos lärosätena samt för att plattformen ska kunna ta hänsyn till deras behov och kunna hantera skillnaderna mellan till exempel små och stora lärosäten.
- **Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ej bör ingå i styrgruppen** enligt några lärosäten på grund av deras uppdrag att granska utbildning. Möjligen kan UKÄ:s analys- och statistikexpertis ingå men då med en främjande roll. UKÄ självt är dock positivt till att ingå i styrgruppen.

- **Flera lärosäten lyfter behovet av studentrepresentanter i** plattformens styrgrupp vilket stöds av Sveriges förenade studentkår.
- **Både Formas och STINT uttrycker en stark önskan om att ingå i plattformens styrgrupp.** Formas eftersom de har fokus på forskning för att lösa globala samhällsutmaningar där gränsöverskirande och internationella samarbeten är en viktig grundförutsättning. STINT då de är en nationell kunskapsresurs inom internationalisering av högre utbildning och forskning.
- **Flera lyfter fram att olika specialistområden i plattformens uppdrag saknas.** Tillväxtanalys saknar till exempel ett tydligt kompetensförsörjningsperspektiv som lyfter fram näringslivets och arbetsmarknadens behov, PRV saknar kompetens om immateriella tillgångar. Generellt kan det behöva tydliggöras hur näringslivet involveras i plattformen och även dess relation till andra förslag som ett Team Sweden Kunskap.
- **Flera delar av förslaget om plattform behöver stärkas,** från syfte, målbild och uppdrag till styrning och utformning av styrgrupp, sekretariat och arbetsgrupper. Vidare bör styrgruppsmedlemmarnas olika roller och mandat för internationaliseringsarbetet i plattformen förtydligas. Det finns potentiella målkonflikter i plattformen som behöver beaktas, då den föreslås bestå av flera myndigheter med delvis olika uppdrag, som ska samordna flera ganska komplicerade uppgifter. UKÄ föreslår därutöver att uppdragen till de fem myndigheterna som är tänkta att ingå i plattformen begränsas till sådana uppdrag och verksamheter som överensstämmer med deras myndighetsinstruktioner. Plattformen bör inte heller tyngas ner av dubblering av arbete som redan utförs inom de medverkande organisationerna och för många undergrupper för specifika sakfrågor.
- Det finns en viss tveksamhet om vad som kan åstadkommas inom ramen för den föreslagna finansieringen om 3 miljoner kronor.

Samverkan för strategisk internationalisering

- **Plattformen kan vara ett forum för att hantera etiska frågor som** kan behöva behandlas på nationell nivå, så som forskningsdiplomati, akademisk frihet i andra länder, säkerhetsfrågor et cetera.
- **Viktigt att plattformens arbete vilar på en gedigen omvärldsanalys.**
- **Intsams roll är oklar** då vissa stöder att Intsam ingår i plattformen medan andra tydligt avstyrker att Intsam formellt ingår eftersom inte alla myndigheter kommer att vara

representerade i styrgruppen. Förslaget skulle innebära oklara ansvarsförhållanden. Ett förslag är att Intsam utvidgas till att inkludera även utbildning.

- **Plattformen bör ges i uppdrag att identifiera länder som anses vara särskilt viktiga** för Sveriges högre utbildning och forskning och att styrgruppen bör identifiera de åtgärder som krävs för en framgångsrik kraftsamling i det utpekade landet, men även bidra till att inrätta nya samt genomföra och följa upp redan existerande mellanstatliga avtal.

Samverkan för att informera om Sverige som kunskapsnation och främja relationsbyggande

- **Flera av lärosätena är frågande och det är oklart** om de ser ett behov och en roll för dem i Team Sweden Kunskap.
- **Myndigheter och övriga instanser är över lag mycket positiva** och välkomnar utredningens förslag om ett Team Sweden Kunskap. De lyfter även behovet att fler aktörer utöver universitet och högskolor bör delta i kommande satsningar på informationsspridning och marknadsföring. De stöder även idén på att befintliga Team Sweden-grupperingar får i uppdrag att inkludera lärosätenas och forskningsfinansiärernas perspektiv i sitt arbete och att plattformen får i uppdrag att verka för att Team Sweden-konceptet tillgodoser dessa perspektiv.
- **Det saknas näringslivsperspektiv** och konkreta förslag som lyfter fram näringslivets och arbetsmarknadens behov som ett viktigt område i svenska lärosätens arbete med att attrahera internationell kompetens till svensk högre utbildning och forskning.
- **Ett arbete är redan påbörjat inom SI** med att samla aktörer kring ett gemensamt budskap om Sverige som kunskapsnation.

Samverkan om internationell omvärldsbevakning och analys

- **De som kommenterat omvärldsbevakning och analys är över lag positiva till utredningens förslag.** På sikt är en utökad omvärldsanalys en avgörande framgångsfaktor för Sveriges förmåga att kommunicera nationens styrkor och relevans, och att bygga relationer till rätt målgrupper och samarbetspartner.
- **Synen på syftet med omvärldsbevakningen och analys är dock delad mellan olika typer av aktörer.** Lärosätena betonar vikten av omvärldsbevakning men önskar en tydlighet om hur lärosätena kopplas till detta arbete och efterlyser en tydligt samordnande part för arbetet. KVA förordar att arbetet i första hand sker vid lärosätena. Andra aktörer lyfter fram behovet av att arbetet bör ske i samverkan med en bredare grupp av

aktörer inklusive andra myndigheter, offentliga stiftelser, akademier samt näringslivet. De påpekar att verksamheten inte bör endast fokusera på akademisk verksamhet utan också på behov i hela "kunskapsnationen" och för policyutveckling. Ett gemensamt arbete bör ges en långsiktig inriktning och tydliga mål för att möta sektorns samlade behov och undvika alltför kortsiktiga analysuppdrag.

- **Relationen mellan den myndighetsövergripande plattformen och den analysfunktion som föreslås i Styr- och resursutredningen, STRUT, behöver klargöras.** Annars är risken stor att uppgifterna överlappar varandra.
- **Den föreslagna resursförstärkningen om 5 miljoner kronor till myndigheterna är en nödvändig lägstanivå** för en så omfattande verksamhet enligt UKÄ.

Samverkan om att förbättra förutsättningarna för mobilitet

- **Det framgår av yttrandena att framför allt många lärosäten ser ett stort samordningsbehov inom mobilitet och internationalisering av utbildning och att det är inom dessa frågor man tänker sig att plattformen främst ska verka.** Flera andra myndigheter och aktörer stöder arbetet med mobilitet då det ses som viktigt för både studenter, forskare och arbetskraftsinvandring.
- Flera aktörer lämnar ytterligare detaljerade kommentarer som går utöver vad som krävs för arbetet med plattformen.

Bilaga 2. Genomförda dialogmöten och hearing

- Sveriges förenade studentkårer (SFS), 17 maj, 2021
- Svenska institutet (SI), 17 maj, 2021
- Intsam (plus Rymdstyrelsen och Sida), 21 maj, 2021
- Regeringens innovations- och forskningsråd utomlands (Kina, Indien, Japan, Korea, Brasilien och USA) samt innovations- och forskningsrådets samordningskansli, Regeringskansliet, 25 maj, 2021
- Universitet och högskolor genom representation från SUHF:s expertgrupp för internationalisering, 25 maj, och 13 september, 2021
- Hearing med myndigheter och organisationer, 17 juni, 2021
  - Business Sweden
  - Centrala studiestödsnämnden (CSN)
  - Euraxess Sverige
  - Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande)
  - Forte (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd)
  - Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)
  - Kammarkollegiet
  - KK-stiftelsen (Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling)
  - Migrationsverket
  - Innovations- och forskningsråden i Brasilien och Indien
  - Patent- och registreringsverket (PRV)
  - Innovations- och forskningsrådets samordningskansli, Regeringskansliet
  - STINT (Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning)
  - Svenska institutet (SI)
  - Svenskt Näringsliv
  - Swedish Incubators & Science Parks
  - Teknikföretagen
  - Sveriges förenade studentkårer (SFS)
  - Tillväxtverket
  - Universitetskanslersämbetet (UKÄ)
  - Universitets och högskolerådet (UHR)
  - Vetenskapsrådet
  - Vinnova
  - Östersjöstiftelsen
- Universitetskanslersämbetet, UKÄ, 21 juni, 2021
- Sveriges universitetslärare och forskare, Sulf, 30 augusti, 2021

Bilaga 3. Möjliga fokusområden inom arbetsgruppen för mobilitet

Projektgruppen har tagit del av svaren den enkät som Internationaliseringsutredningen skickade till lärosätena. I enkäten ställdes frågor om vilka hinder kring in- och utresandemobiliteten som bör hanteras nationellt. Hindren som nämns är dels av sådana som bäst hanteras samordnat av lärosätena själva, dels sådana som kräver samverkan med andra myndigheter. Här följer en lista över exempel på hinder som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt. Projektgruppen har inte tagit ställning till vilka av hindren som bör hanteras av plattformen för internationalisering men anser att listan bör utgöra ett underlag för att inventera möjliga samverkansinsatser när det gäller mobilitet.

Inresande mobilitet

Exempel på gemensamma hinder för inresande **studenter**, **doktorander** och **personal** som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Bostadsfrågan
- Migrationsfrågor
- Personnummer/samordningsnummer
- Svårigheten att öppna bankkontor för utländska studenter
- Sverigebilden – kännedom om Sverige

Hinder eller åtgärder specifikt för inresande **studenter** som av ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Gemensamt system för avgiftshantering

Hinder eller åtgärder specifikt för inresande **doktorander** som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Kravet på svenska som myndighetsspråk
- Systemstöd för hantering av doktorander, Ladok
- Statistik över inresande doktorander
- Möjligheter att stanna kvar i Sverige efter genomförd utbildning

Hinder eller åtgärder specifikt för inresande **personal** som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Kravet på svenska som myndighetsspråk
- Tillgängliggöra strategiska medel för kompetensförstärkning, riktade medel
- Möjlighet att konkurrera med lön
- Samlad nationell utlysning av möjliga positioner för utländsk personal

- Lärosätena bör ha ansvar för att utbilda i svenska för akademiker
- Regler kring stipendieutbetalningar, otydlighet kring beskattning. Behöver lösas nationellt så att lärosäten gör lika.
- Pensionsöverföringar mellan länder
- Mångfaldsfrågan skulle kunna vara en del i kvalitetsuppföljningarna
- Utresande mobilitet

Utresande mobilitet

Det är få exempel på gemensamma hinder för utresande studenter, doktorander och lärare som av ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt. Däremot finns det flera exempel på gemensamma hinder för utresande **doktorander** och **personal**:

- Socialförsäkringsfrågor
- Villkoren för URA-avtalen vid längre utlandsvistelser, bland annat vid arbete i tidigare hemland
- Incitamentsstrukturerna – göra det mer meriterande med internationell erfarenhet

Hinder eller åtgärder specifikt för utresande **studenter** som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Tydliga nationella regelverk som kan vara till stöd för lärosätenas arbete att främja internationalisering och mobilitet
- Förändra begränsande regelverk, till exempel krav på längd på utbyten. Långa utbytesperioder svåra att hantera inom till exempel professionsutbildningarna
- Mindre byråkrati i utbytesprogrammen
- Registrera alla typer av utbyten i Ladok, kortare samt praktik
- Kammarkollegiets försäkring räcker inte för vistelse i USA och Kanada
- Internationalisera examensmålen/lärandemålen, eller mindre detaljreglerade professionsutbildningarna vilka idag är väldigt styrda. Det försvårar utbyte
- Bygga in möjligheter till utbyte bättre i utbildningarna, till exempel krav på utbytesfönster
- Nationella ämnesdiskussioner om hur man bedömer kurser från utlandet (tillgodoräknande)
- Nationella informationskampanjer
- Oklarheterna när det gäller möjligheter att ge gemensam examen på grund-, avancerad- och forskarnivå.

Hinder eller åtgärder specifikt för utresande **doktorander** som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Finansiering, nationellt stipendieprogram

- Samlad information om möjligheterna
- Inkludera internationalisering i kvalitetsutvärderingarna
- Systemstöd för hantering av doktorander, Ladok

Hinder eller åtgärder specifikt för utresande **personal** som ett eller flera lärosäten anser bör hanteras nationellt:

- Stöd till att knyta kontakter utomlands
- Lyfta goda exempel

Exempel på andra identifierade hinder

Ett hinder som lyfts fram av flera lärosäten är svårigheter att etablera ömsesidighet i utbyte. Det exemplifieras med två problem:

1. Det försvårar till exempel för reguljärt studentutbyte med lärosäten i fattigare länder; svenska studenter har finansiella möjligheter att åka ut men studenterna i fattigare länder har inte samma finansiella möjligheter att komma till Sverige. Det försvårar samarbete med lärosäten i utvecklingsländer och möjligheterna att upprätta bilaterala utbytesprogram. Fler eller större stipendieprogram anges som åtgärd för att kunna åtgärda det.
2. Det är svårt att rekrytera utbytesstudenter från de utländska lärosäten som är mest populära att åka till bland svenska studenter, vilket försvårar möjligheten att upprätthålla utbytesavtalen.

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsrådet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.